

Pirkanmaan liitto: Voimaa tuulesta Pirkanmaalla - tuulivoimaselvityksen arvokkaiden maisema-alueiden ja rakennettujen kulttuuriympäristöjen vaikutusten arviointi

Työn tavoitteet, lähtötiedot, arviointimenetelmät ja suositukset
jatkosuunnitteluun 16.11.2012

1 Työn tausta ja tavoitteet

Työn tavoitteena on yleispiirteisellä tarkkuudella selvittää Pirkanmaan potentiaalisten tuulivoima-alueiden vaikutukset valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaisiin maisema-alueisiin ja rakennettuihin kulttuuriympäristöihin. Tavoitteena on saada vaikutuksista kokonaisnäkemys tuulivoiman jatkosuunnittelua ja maakuntakaavan laadintaa varten.

Arviointityö liittyy Pirkanmaan liiton laatimaan tuulivoimaselvitykseen, jossa on kartoitettu tuulivoimatuotantoon parhaiten soveltuvia alueita Pirkanmaan maakunnan alueella. Maakunnallisen tuulivoimaselvityksen taustalla ovat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, joiden edellyttämänä maakuntakaavoituksessa on osoitettava tuulivoimarakentamiselle parhaiten soveltuvat alueet. Pirkanmaan tuulivoimaselvityksessä on paikkatietoanalyysien keinoin tunnistettu alueita, joilla ei ole poissulkevia tekijöitä, ja asutukseen sekä muihin herkkiin maankäyttömuotoihin on osoitettu suojaetäisyyksiä. Analyysin perusteella tarkempaan arviointiin on osoitettu 45 aluetta. Näistä on laadittu samaan aikaan maisemavaikutusten arvioinnin lisäksi sähköverkkoselvitys sekä arvioinnit Natura 2000 -verkoston alueisiin ja kansallisesti tärkeisiin linnustoalueisiin (FINIBA).

Koska maisemavaikutukset ovat eräs merkittävimmistä tuulivoimarakentamisen ympäristövaikutuksista, on niiden huolelliseen selvittämiseen yleispiirteisellä kaavatasolla kiinnitettävä erityistä huomiota. Tuulivoimarakentamisen laajimmalle ulottuvat vaikutukset kohdistuvat maisemakuvaan, sen sijaan vaikutukset maisemarakenteeseen eivät ole yleensä merkittäviä.

Maisemavaikutusten vaikutusalueen laajuus ja vaikutusten merkittävyys riippuvat mm. tuulivoimaloiden koosta ja mallista, voimaloiden tarkasta sijainnista sekä sijoitusalueen luonteesta ja erityispiirteistä. Tuulivoimalat ovat erittäin kookkaita, muusta ympäristöstä mittakaavaltaan eroavia rakennelmia, jotka voidaan havaita hyvin laajoilta alueilta. Tämän vuoksi voimaloiden näkyvyyden tarkastelu usein korostuu arvioinneissa.

Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja rakennetut kulttuuriympäristöt, rantamaisemat, pienipiirteiset kylämaisemat sekä yhtenäiset luonnonympäristökokonaisuudet ovat kohteita, joissa vaikutuksia tulee arvioida erityisen tarkasti. Muita herkkiä kohteita maisemavaikutusten kannalta ovat esimerkiksi voimaloiden lähialueen asutus ja loma-asutus; virkistykseen, matkailuun ja vapaa-aikaan käytettävät alueet ja reitit sekä mahdolliset seudun identiteetin kannalta tärkeät luonto- tai rakennetun ympäristön kohteet tai arkeologisesti arvokkaat kohteet.

Tuulivoimarakentaminen ei yleensä sovellu historiallisesti merkittävään kulttuurimaisemaan. Koska maakuntakaavoituksessa tulee osoittaa nimen oman parhaat tuulivoimarakentamisen alueet, on tärkeää tunnistaa kohteita, joilla ei ole merkittäviä haittavaikutuksia kulttuurimaisemaan. Tuulivoiman nykyaikaa edustavan teknisen luonteen voidaan nähdä dominoivan ja kadottavan historiallisen maiseman visuaaliset ominaisuudet. Tuulivoimarakentamisen vaikutusten myötä esimerkiksi ennen maisemassa tärkeänä maamerkinä sijainnut kirkko tai muu alueen luonteen kannalta merkittävä elementti voi menettää merkityksensä¹. Se, mille etäisyydelle tuulivoimaloita voidaan arvokkaisiin ympäristöihin nähdä sijoittaa, edellyttää vaikutusten ja mm. voimaloiden näkyvyyden huolellista selvittämistä. Yleensä sijoitussuunnittelun keinoin voidaan lieventää merkittävimpiä vaikutuksia.

Tuulivoimarakentamisen maisemakuvallisten vaikutusten arviointi voi sisältää myös arvovalintoja, ja sosiaaliset vaikutukset – se, miten ihmiset kokevat maiseman muutoksen – onkin oma vaikutusten arvioinnin osa-alueensa. Eri kaavatasoilla sekä ympäristövaikutusten arviointimenettelyjen yhteydessä saadaan mm. vuoropuhelun kautta tarpeellista tietoa tarkempaan suunnitteluun.

2 Työn kulku

Työ käynnistettiin lähtötietojen keruulla, jonka jälkeen laadittiin paikkatietopohjainen etäisyysvyöhyketarkastelu tuulivoima-alueille. Työn ensimmäinen kokous pidettiin 23.8. Pirkanmaan liitossa. Lähtökohtia, menetelmiä ja alustavia luonnoksia käsiteltiin toisessa kokouksessa 19.9.2012 liiton sekä museoviranomaisten kanssa. Kolmas kokous pidettiin 29.10.2012. Maastokäynnit tehtiin 19.–20.9. ja 11.10.2012. Arviointiin pyydettiin kommentteja Pirkanmaan kunnilta, maakuntamuseolta sekä ELY-keskukselta. Työ valmistuu 16.11.2012 mennessä.

3 Lähtötiedot

Vaikutusten arvioinnin pääasiallisina lähtötietoina on käytetty seuraavia aineistoja:

- Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (Valtioneuvoston periaatepäätös 1995)
- Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (Museovirasto, RKY 2009)
- Maakuntakaavan valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt (Pirkanmaan 1. maakuntakaava, YM vahvistanut 29.3.2007)
- Maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt (Pirkanmaan 1. maakuntakaava, YM vahvistanut 29.3.2007)
- Maanmittauslaitoksen avoimen käyttöoikeuden paikkatieto-, kartta- ja ilmakuva-aineistot
- Maastokäynnit

Muina lähtötietoina arvioinnissa on käytetty seuraavia aineistoja:

- Pirkanmaan liiton laatimat selvitykset maisemaan ja kulttuuriympäristöön, maisemanhoitoon ja perinnebiotooppeihin liittyen
- Muinaisjäännökset (Museovirasto)
- Kansallismaisemat (Ympäristöministeriö)

¹ Tuulivoimalat ja maisema. Suomen ympäristö 5/2006 (Weckman, Emilia).

4 Työmenetelmät

4.1 Arviointimenetelmien kuvaus

Arviointityön tavoitteena on ollut tutkia laaja-alaisesti ja yhteismitallisesti tuulivoimarakentamisen aiheuttamia vaikutuksia valtakunnallisiin ja maakunnallisiin maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön arvokohteisiin Pirkanmaalla. Tarkastelu on laadittu yleispiirteisesti, maakunnan mittakaava huomioon ottaen. Työn tulokset on esitetty kartoilla ja taulukkomuodossa. Lisäksi on esitetty suosituksia jatkosuunnitteluun, erityisesti liittyen tuulivoima-alueiden kokoon ja voimaloiden sijoitteluun (ks. luku 5).

Arviointityö on käynnistetty lähtötietojen keruulla, jonka jälkeen on laadittu paikkatietopohjainen etäisyysvyöhyketarkastelu tuulivoiman selvitysalueille. Tuulivoiman selvitysalueet ja tarkastelun etäisyysvyöhykkeet on esitetty kartalla. Etäisyystarkastelun kautta on pystytty kohdistamaan arvioinnit niihin arvokohteisiin ja -alueisiin, joihin voidaan olettaa kohdistuvan erityisesti merkittäviä tai kohtalaisia vaikutuksia. Arvioinnissa on oletettu, että vielä noin 3 km etäisyydellä tuulivoimalat voivat dominoida maisemakuvaa. Vaikutusten merkittävyys vähenee etäisyyden kasvaessa. Merkittävimmät vaikutukset saadaan selville ulottamalla tarkastelu noin 12 km etäisyydelle tuulivoiman selvitysalueista. Tarkasteluvyöhykkeiden määrittely perustuu useissa eri puolilla Suomea laadituissa YVA-menettelyissä määriteltyihin etäisyysvyöhykkeisiin, niiden perusteella tehtyihin vaikutusten arviointeihin sekä kyseisissä YVA-menettelyissä annettuihin yhteysviranomaisen lausuntoihin. Lisäksi tarkasteluvyöhykkeiden määrittelyn pohjana ovat olleet tuulivoimarakentamisen valtakunnalliset ohjeistukset (Ympäristöministeriö 2006 ja 2012)²

Pirkanmaan maakunnallisessa selvityksessä osoitettujen 45 tuulivoiman selvitysalueen aiheuttamat vaikutukset maiseman ja kulttuuriympäristön arvokohteisiin on arvioitu yleispiirteisesti. Arviointityössä tuulivoiman selvitysalueet (alueen numero, sijaintikunta, pinta-ala ja voimaloiden lukumäärä) on viety taulukkoon. Taulukkoon on koottu tiedot maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön valtakunnallisista ja maakunnallisista arvokohteista etäisyysvyöhykkeiden mukaisesti (3 km ja 12 km etäisyys tuulivoiman selvitysalueesta). Kunkin etäisyysvyöhykkeen sisään jäävien arvokohteiden osalta taulukossa on lueteltu kohteen nimi, sijaintikunta ja etäisyys kilometreinä tuulivoiman selvitysalueesta. Taulukon yhteenvetosarakkeessa on esitetty yleisarvio tuulivoiman selvitysalueiden aiheuttamista vaikutuksista sekä alueiden maisemallisesta soveltuvuudesta tuulivoimarakentamiseen. Soveltuvuuden arviointi on laadittu suhteessa maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön valtakunnallisiin ja maakunnallisiin arvokohteisiin ja -alueisiin. Muihin alueisiin kohdistuvia maisemavaikutuksia on otettu arvioinnissa tapauskohtaisesti huomioon. Tällaisia ovat olleet esimerkiksi kohteet, joissa tuulivoiman selvitysalue sijaitsee maastosta selkeästi kohoavalla kumpareella avoimen järvimaiseman ympäröimänä; tällöin voidaan olettaa, että tuulivoimaloiden vaikutukset ulottuvat laajalle alueelle.

² Tuulivoimalat ja maisema. Suomen ympäristö 5/2006 (Weckman, Emilia).
Tuulivoimarakentamisen suunnittelu. Ympäristöhallinnon ohjeita 4/2012.

Soveltuvuuden arvioinnissa tuulivoiman selvitysalueet on jaettu kolmeen luokkaan:

- **Vihreä:** Alue soveltuu hyvin tai kohtalaisesti tuulivoimarakentamiseen. Arvioinnin perusteella tuulivoimarakentaminen aiheuttaisi vain vähäisiä vaikutuksia arvokkaisiin maisema-alueisiin ja rakennettuihin kulttuuriympäristöihin. Vaikutuksia voidaan edelleen vähentää rajaamalla aluetta tai sijoitussuunnittelun keinoin.
- **Keltainen:** Alue soveltuu tuulivoimatuotantoon tietyin reunaehdoin. Arvioinnin perusteella tuulivoimarakentamisella voi olla kohtalaisia tai paikoin merkittäviä vaikutuksia arvokkaisiin maisema-alueisiin ja rakennettuihin kulttuuriympäristöihin. Vaikutusten laajuus ja kohdentuminen ovat suoraan riippuvaisia tuulivoima-alueen toteutumisen laajuudesta. Voimaloiden huolellisella sijoittelulla voidaan lieventää haittavaikutuksia.
- **Punainen:** Alue soveltuu huonosti tuulivoimarakentamiseen. Arvioinnin perusteella tuulivoimarakentaminen voisi aiheuttaa merkittäviä haittavaikutuksia arvokkaisiin maisema-alueisiin ja rakennettuihin kulttuuriympäristöihin, ja vaikutusalue olisi erityisen laaja suhteessa tuulivoima-alueen kokoon.

Arviointitaulukon yhteenvetosarakkeessa on kuvattu erityisesti arvoalueita, jotka sijaitsevat tuulivoiman selvitysalueiden lähimaisemassa ja joihin voi kohdistua merkittäviä vaikutuksia. Taustatietona on käyty läpi Pirkanmaan liiton laatimien arvokkaiden maisema- ja kulttuuriympäristöselvitysten kohdekuvauksia sekä Maanmittauslaitoksen maastokarttoja ja ilmakuvia. Osalle alueista on tehty maastokäynti, jonka perusteella alueeseen kohdistuvien vaikutusten arviointia on täsmennetty. Lisäksi arvioinnissa on otettu huomioon maakuntarajan ulkopuolella olevia maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön arvokohteita noin 5 km etäisyydellä niistä tuulivoiman selvitysalueista, jotka sijaitsevat maakunnan rajalla.

Arvioinnissa on erityisesti tutkittu, muodostuuko yksittäiseen arvokohteeseen suoria näkymälinjoja, ja säilyykö laajemmilla arvoalueilla sellaisia näkymäsektoreita ja vyöhykkeitä, joille ei ole osoitettu tuulivoimarakentamista. Arvioinnissa on lisäksi kiinnitetty erityistä huomiota maiseman ja kulttuuriympäristön arvottamisen perusteisiin – onko kyseessä yksittäinen kohde, jolla on esimerkiksi rakennustaiteellista tai henkilöhistoriaan liittyvää arvoa, vai onko kyseessä laajempi maiseman ja kulttuuriympäristön aluekokonaisuus, jossa luonnonympäristö ja kulttuuripiirteet muodostavat eheän kokonaisuuden. Arvioinnissa on painotettu jälkimmäistä eli vaikutuksia laajoihin aluekokonaisuuksiin. Lisäksi arvioinnissa on paikoin nostettu esiin arvokkaiden alueiden erityispiirteitä, liittyen esimerkiksi maiseman suuntautuneisuuteen, maiseman tilalliseen hahmottumiseen, maisemakuvaan ja tärkeisiin maamerkkeihin tai näkymiin. Myös metsien ja maastonmuotojen näkymiä katkaisevaa vaikutusta on arvioitu.

Vaikutusten arvioinnissa on käytetty tällä hetkellä markkinoilla olevaa tavanomaista kolmilapaista tuulivoimalatyyppejä. Huomattavaa on, että malliltaan erityyppisillä tuulivoimaloilla voi olla toisistaan eroavia vaikutuksia. Erityisesti pienipiirteisessä maisemakuvassa voimalatyyppin valinnalla on suurta merkitystä vaikutusten suhteen.

4.2 Havainnollistus

Vaikutusten arviointityöhön on sisällytetty havainnekuvien laadinta vähintään viidestä kohteesta. Tavoitteena on ollut havainnollistaa tuulivoimarakentamisen mittakaavaa erityyppisissä maisematiloissa ja kulttuuriympäristöissä. Havainnollistuksessa on käytetty maakunnallisessa tuulivoimaselvityksessä määritellyjä reunaehtoja: tuulivoimala on tällä hetkellä markkinoilla oleva kolmilapainen malli, voimalatornin napakorkeus on enintään 120 m ja teho 3 MW. 120 metriä korkean voimalatornin kokonaiskorkeus lavan pituus mukaan lukien on 180 m.



Kuva 1 Vaikutusten arvioinnissa käytetyn tuulivoimalan napakorkeus on 120 m ja kokonaiskorkeus on 180 m. Havainnekuva Haralanharjun näkötorjasta alueen 30 suuntaan (noin 4 km katseluetäisyys).

Havainnollistuksia on vaikutusten arvioinnin yhteydessä laadittu seuraavasti:

- Alue 4, Virrat, näkymä maakunnallisesti arvokkaan Vermaan kylältä länteen (noin 1-1,5 km etäisyys). Alue 4 soveltuu arvioinnin perusteella tuulivoimarakentamiseen hyvin. Alue 4 on kooltaan erittäin laaja, ja vaikutuksia Vermaan kylämaisemaan voidaan lieventää sijoitussuunnittelun keinoin.
- Alue 30, Kangasala-Orivesi, näkymä valtakunnallisesti arvokkaalta alueelta, Haralanharjun näkötorjasta pohjoiseen (noin 5 km etäisyys). Alue 30 soveltuu arvioinnin perusteella tuulivoimarakentamiseen tietyin reunaehdoin. Alue 30 on kooltaan melko laaja, ja vaikutuksia voidaan lieventää sijoitussuunnittelun keinoin.
- Alue 32, Hämeenkyrö, näkymä valtakunnallisesti arvokkaalta maisema-alueelta Mahnalan kylältä etelä-kaakkoon (noin 5 km etäisyys). Alue 32 soveltuu arvioinnin perusteella tuulivoimarakentamiseen huonosti.
- Alue 7, Virrat-Kihniö, näkymä maakunnallisesti arvokkaan Vaskiveden kylältä länteen (noin 4 km etäisyys). Alue 7 soveltuu arvioinnin perusteella tuulivoimarakentamiseen tietyin reunaehdoin.

Alue 7 on kooltaan erittäin laaja, ja vaikutuksia Vaskiveden sekä Havangankylän arvokkaisiin kulttuurimaisemiin voidaan merkittävästi lieventää sijoitus suunnittelun keinoin.

- Alue 7, Virrat-Kihniö, näkymä Kurjenkylältä kaakkoon (noin 4-5 km etäisyys). Alue 7 soveltuu arvioinnin perusteella tuulivoimarakentamiseen tietyin reunaehdoin.
- Alue 26, Ruovesi-Orivesi-Juupajoki, näkymä Siikanevalta (retkeilyalueelta). Alue 26 soveltuu arvioinnin perusteella tuulivoimarakentamiseen tietyin reunaehdoin. Alue 26 on kooltaan laaja, ja vaikutuksia mm. retkeilyalueen maisemakuvaan voidaan merkittävästi lieventää sijoitus suunnittelun keinoin.
- Alue 27, Hämeenkyrö-Ikaalinen, näkymä Kilvakkalasta. Alue soveltuu arvioinnin perusteella tuulivoimarakentamiseen tietyin reunaehdoin.

Havainnekuvien avulla esitetään tuulivoimarakentamisen aiheuttamia muutoksia näkymissä sijoittamalla tuulivoimaloiden kolmiulotteinen malli valokuvaan. Havainnekuvat laaditaan mahdollisimman realistisesti käyttäen apuna todellisen kokoisina mallinnettuja tuulivoimaloita sekä tarkkoja tietoja valokuvauspaikan koodinaateista, kameran objektiivin arvoista ja tuulivoimaloiden suunnitellusta sijainnista ja korkeusasemasta.

Koska kyseessä on maakuntakaavan mittakaavassa tapahtuva arviointi, on havainnekuvat pääsääntöisesti laadittu mittakaavallisina esimerkkeinä. On erittäin tärkeää ottaa huomioon, että arvioinnin lähtötietona olevat tuulivoiman selvitysalueet ovat paikkatietoanalyysin tuloksena saatuja rajaamattomia alue-ehdokkaita, joilla ei ole maakunnallisen selvityksen luonne huomioon ottaen suunniteltu yksittäisten voimaloiden sijaintia. Siten tuulivoimaloiden näkyminen juuri tietyistä kuvakulmasta on sattumanvaraista, sillä tuulivoima-alueet voivat toteutua hyvin monin eri tavoin, alueiden laajuudesta ja voimaloiden sijoittelusta sekä näkymäesteistä riippuen. Vaikka tuulivoimaloita ei voi maisemoida, on maastonmuodoilla ja kasvillisuudella sekä muilla rakenteilla merkittävä vaikutus siihen, miten tietyssä pisteessä sijaitseva voimala tietylle alueelle näkyy. Havainnekuville on tarvittaessa mallinnusohjelman kuvakulmaa käännetty, jotta voimalat on saatu tiettyyn kuvaan näkyviin, jos ne todellisuudessa olisivat jääneet esim. katselupaikan etualalla sijaitsevan puuston peittämiksi. Havainnekuvat antavat kuitenkin todellisiin mittasuhteisiin ja etäisyyksiin perustuvan vaikutelman siitä, miltä tuulivoimalat tietyssä maisemakuvassa näyttäisivät.

Koska havainnekuvien 3D-mallinnus perustuu todellisiin mittoihin ja kuvaussuuntiin, havainnekuvasa näkyy usein ns. pahin mahdollinen tilanne. Toisaalta havainnekuva on luonteeltaan staattinen, ja tuulivoimarakentamisen toteutukseen tähtäävissä hankevaiheissa näkyvyyden arviointia tulee tehdä monipuolisemmin. Hyviä keinoja tässä ovat asiantuntija-arvioinnin lisäksi virtuaalimallit, animaatiot sekä paikkatietopohjaiset näkyvyysalueanalyysit.

5 Suosituksia jatkosuunnitteluun

Pirkanmaan maisemakuva on varsin vaihtelevaa. Monin paikoin maasto on kumpuilevaa ja pienipiirteistä, jossa vaihtelevat metsät, pienehköt viljelysmaat sekä lukuisat paikoin hyvinkin laajat vesistöt. Etelä- ja Pohjois-Pirkanmaan välillä on suuria eroja maisemakuvassa ja maisemarakenteessa; eteläosat ovat pienipiirteisempiä ja kulttuuriympäristöltään varsin rikkaita. Useat harjujaksot luonnehtivat maisemaa erityisesti maakunnan etelä- ja länsiosissa. Pohjoisella Pirkanmaalla maisemarakenne on suuripiirteisempää ja laajoja metsäalueita on paljon, asutusta sen sijaan vähän. Maakunnan maisemarakenteen ja maisemakuvan ominaispiirteitä on valotettu kattavasti Pirkanmaan liiton selvityksissä (ks. kappale 6, lähteet). Erityisesti pienipiirteisessä maisemakuvassa sijaitsevien tuulivoima-

alueiden osalta vaikutusten arviointia tulee tarkentaa jatkosuunnittelun yhteydessä, kun voimaloiden sijaintipaikat ovat tiedossa. Pirkanmaan liiton selvityksissä on laajempaa taustatietoa arvokkaiden maisema-alueiden ja rakennettujen kulttuuriympäristöjen luonteesta ja yksityiskohdista.

Arviointityössä on painotettu vaikutuksia laajoihin maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön alueisiin, joissa selvitysten ja maastohavaintojen perusteella luonnonympäristö ja kulttuuripiirteet muodostavat eheän kokonaisuuden. Yksittäisiä kohteita on nostettu esiin silloin, kun on voitu olettaa, että kohteen arvo heikkenee merkittävästi tuulivoimarakentamisen myötä. Arvokkaiden laajojen maisemakokonaisuuksien tai miljöökohteiden alueelle keskittyy usein monia eri perustein arvotettuja pienialaisia kohteita, joiden taustalla voi olla esimerkiksi arkeologiaan, henkilöhistoriaan ja rakennustaiteeseen tai liikenteen, teollisuuden ja muun infrastruktuurin historiaan liittyviä arvoja. Arviointityössä on oletettu, että yksittäisen pienialaisen kohteen arvo ei heikkene merkittävästi, jos tuulivoimarakentaminen ei pääsääntöisesti näy kohteeseen eikä sijoitu osaksi kohteen lähimaisemaa. Painottamalla arvioinnissa vaikutuksia laajoihin aluekokonaisuuksiin saadaan selville merkittävimmät vaikutukset.

Arviointi on laadittu yleispiirteisesti, maakuntakaavan mittakaava ja luonne huomioon ottaen. Maakuntakaavassa ei ratkaista yksittäisten tuulivoimaloiden sijaintia. Maakuntakaavassa osoitettavien tuulivoima-alueiden laajuus tarkentuu yksityiskohtaisemmillä kaavatasoilla. Jatkosuunnitteluun etenevien tuulivoiman selvitysalueiden maisemaan ja kulttuuriympäristöön kohdistuvien vaikutusten arviointia tulee tarkentaa edelleen. Jatkosuunnittelun yhteydessä kohteista laaditaan kokonaisarviointi, jossa otetaan maiseman ja kulttuuriympäristön lisäksi huomioon kohteiden teknis-taloudellinen toteuttamiskelpoisuus, vaikutukset luontoarvoihin (Erityisesti Natura 2000 ja FINIBA -alueet) sekä kunnilta ja osallisilta saatavia tietoja.

Jatkosuunnittelun yhteydessä tulee karttatarkastelujen ja olemassa olevien lähtötietojen keinoin selvittää tuulivoimarakentamisen suhdetta mm. Pirkanmaan historiallisten teiden verkostoon sekä arkeologisiin arvoihin osana kulttuuriympäristöä. Myös mahdollisia paikallisia maisemaan ja rakennettuun kulttuuriympäristöön liittyviä arvoja tulee kartoittaa. Lisäksi metsien ja maastonmuotojen näkymiä katkaisevaa vaikutusta tulee arvioida jatkosuunnittelussa, kun tuulivoima-alueita on rajattu ja voimaloiden sijaintia suunniteltu pitemmälle.

Useat tuulivoimaselvityksessä tarkastelluista alueista edellyttävät jatkossa YVA-menettelyä. YVA-asetuksen muutos (359/2011) tuli voimaan 1.6.2011; muutoksen mukaan tuulivoimalahankkeiden kokorajaksi on määritelty vähintään kymmenen yksittäistä laitosta tai vähintään 30 megawatin kokonaisteho³. YVA-menettelyn sekä kaavan laadinnan yhteydessä tulee tarkastella ja arvioida hankkeen vaikutuksia maisemaan ja kulttuuriympäristöön, mukaan lukien arkeologiset arvot. YVA-menettelyssä tulee esittää mm. tarkastelun laajuus esimerkiksi vyöhykkeittäin, vaikutusten arvioinnin menetelmät ja epävarmuustekijät, hankkeen aiheuttamat vaikutukset ja niiden kohdentuminen sekä haittavaikutusten lieventämisen mahdollisuudet. Maisemavaikutusten arvioinnissa tulee selvittää alueen suhdetta laajempaan maisemakokonaisuuteen, alueen maisemarakenteen ja maisemakuvan ominaispiirteitä ja maiseman tilallista hahmottumista. Maisemavaikutuksia tulee visualisoida ja visualisointien menetelmät sekä niiden epävarmuustekijät tulee kuvata. Lisäksi tulee kuvata vaikutusten lieventämisen periaatteita.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa (esim. hankesuunnittelu, YVA-menettely, yleis- tai asemakaavoitus) tulee kuvata tuulivoima-alueilla sijaitsevat muinaisjäännökset sekä arvioida vaikutuksia niihin. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon muinaisjäännökset osana kulttuuriympäristöä. Tämä selvitys

³ Tuulivoimalat YVA-asetuksen hankeluetteloon 1.6.2011. Ympäristöministeriö 2011.

tulee tehdä siinä vaiheessa kun voimaloiden tarkat sijainnit ovat tiedossa. Viimeistään rakennuslupavaiheessa tulee inventoida alueet, joilla maastoon kajotaan, ja selvittää niillä mahdollisesti sijaitsevat muinaisjäännökset. Maastoselvitykset ja niiden dokumentointi tulee tehdä museoviranomaisen edellyttämällä tavalla.

Jatkosuunnittelun yhteydessä tulee myös selvittää tuulivoiman selvitysalueiden mahdollisesti aiheuttamia yhteisvaikutuksia, mikäli useita lähekkäin sijaitsevia alueita etenee hankesuunnitteluun. Yhteisvaikutukset tulee arvioida sillä tasolla kuin se on mahdollista hankkeiden suunnittelutilanne ja saatavilla olevan tiedon taso huomioon ottaen. Maisemaan ja rakennettuun kulttuuriympäristöön kohdistuvien vaikutusten osalta tulee tunnistaa laajassa maisemakuvassa muut mahdolliset maisemarakennetta tai maisemakuvaa muuttavat hankkeet.

Yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä tulee selvittää mahdollisuuksia ehkäistä ja rajoittaa tuulivoimarakentamisen aiheuttamia haittavaikutuksia. Haittojen lieventämistoimenpiteitä maisemaan kohdistuvien vaikutusten osalta voivat olla mm. voimaloiden sijoittelun suunnittelu ympäristöön soveltuen, voimaloiden värityksen suunnittelu, metsänhoitotoimenpiteiden rajoittaminen tietyillä näkymäsektoreilla sekä käytöstä poistuneiden tiealueiden ja voimaloiden perustusten tms. rakenteiden ympäristön ennallistaminen kasvillisuuden ja maastonmuotoilun keinoin. Tuulivoimalat voivat luoda myös uutta maisemakuvaa tai korostaa olemassa olevaa maastonmuotoa, infrastruktuuria tai muuta rakennetta. Laaja vuoropuhelu ja avoin tiedottaminen voivat edistää hankkeiden hyväksyttävyyttä.

6 Lähteet

Paikkatietoaineistot:

- Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (Valtioneuvoston periaatepäätös 1995)
- Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (Museovirasto, RKY 2009)
- Maakuntakaavan valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt (Pirkanmaan 1. maakuntakaava, YM vahvistanut 29.3.2007)
- Maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt (Pirkanmaan 1. maakuntakaava, YM vahvistanut 29.3.2007)
- Maanmittauslaitoksen avoimen käyttöoikeuden paikkatieto-, kartta- ja ilmakeku-aineistot
- Muinaisjäännökset (Museovirasto)
- Kansallismaisemat (Ympäristöministeriö)
- Pirkanmaan historialliset tied. Pirkanmaan maakuntamuseo 2012.

Muut lähteet:

- Pirkanmaan kulttuurihistorialliset kohteet. Julkaisu B 174. Tampereen seutukaavaliitto 1986.
- Pirkanmaan maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt. Julkaisu B 97. Pirkanmaan liitto 2006.
- Pirkanmaan maisemarakenne. Julkaisu B 154. Tampereen seutukaavaliitto 1986.
- Pirkanmaan perinnemaisemat. Julkaisu 125. Liedenpohja-Ruuhijärvi, M. et al. Pirkanmaan ympäristökeskus 19
- Tuulivoimalat ja maisema. Suomen ympäristö 5/2006 (Weckman, Emilia). Tuulivoimarakentamisen suunnittelu. Ympäristöhallinnon ohjeita 4/2012.
- Tuulivoimalat YVA-asetuksen hankeluetteluun 1.6.2011. Ympäristöministeriö 2011.
- Tuulivoimarakentamisen suunnittelu. Ympäristöhallinnon ohjeita 4/2012.

PIRKANMAAN LIITTO: Voimaa tuulesta Pirkanmaalla -tuulivoimaselvityksen arvokkaiden maisema-alueiden ja kulttuuriympäristöjen vaikutuksen arviointi

16.11.2012 Pöyry Finland Oy

- = RKY 2009, valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö

= Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue
- = Maakunnallisesti arvokas maisema-alue

= Maakunnallisesti arvokas kulttuuri-ympäristö

Maakunnallisten kohteiden arvottamisen perusteet (lähteet: Pirkanmaan liiton selvitykset):

M, MK=miljöökohde tai maisemakokonaisuus; R=rakennushistorialliset perusteet; H=historialliset perusteet; TH=teollisuushistoria; LH=liikennehistoria; HH=henkilöhistoria.

SOVELTUVUUSLUOKKA: Soveltuvuusarviointi on tehty suhteessa arvokkaisiin maisema-alueisiin ja rakennettuihin kulttuuriympäristöihin. Luokittelu on suuntaa-antava ja edellyttää tarkempaa ariointia erityisesti paikallisten arvojen osalta. Muita maisemavaikutuksia on otettu tapauskohtaisesti huomioon, mm. sellaisissa kohteissa, joissa vaikutusten oletetaan ulottuvan erityisen laajalle alueelle.

Arvion perusteella alue soveltuu hyvin tai kohtalaisesti tuulivoimarakentamiseen; vain vähäisiä vaikutuksia arvokkaisiin maisema-alueisiin ja rakennettuihin kulttuuriympäristöihin. Vaikutuksia voidaan vähentää rajaamalla aluetta tai sijoitussuunnittelun keinoin

Arvion perusteella alue soveltuu tuulivoimarakentamiseen tietyin reunaehdoin; kohtalaisia tai paikoin merkittäviä vaikutuksia arvokkaisiin maisema-alueisiin ja rakennettuihin kulttuuriympäristöihin. Vaikutusten laajuus ja kohdentuminen ovat suoraan riippuvaisia tuulivoima-alueen toteutumisen laajuudesta. Voimaloiden huolellisella sijoittelulla voidaan lieventää haittavaikutuksia.

Arvion perusteella alue soveltuu huonosti tuulivoimarakentamiseen; tuulivoimarakentaminen voisi aiheuttaa merkittäviä vaikutuksia arvokkaisiin maisema-alueisiin ja kulttuuriympäristöihin, ja vaikutusalue olisi erityisen laaja suhteessa tuulivoima-alueen kokoon.

Tuulivoiman selvitysalue (tv-alue), numero	Tv-kohteen sijainti	Tv-kohteen pinta-ala (km2)	Voimaloiden lukumäärä selvityksen mukaan	Lähellä sijaitsevat RKY-alueet, alueen nimi	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	RKY-alueen kuvaus	Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, alueen nimi	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	Maisema-alueen kuvaus	Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (maakuntakaava)	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö (maakuntakaava)	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	Arvokohteita enintään 3 km etäisyydellä tv-alueesta	Arvokohteita enintään 12 km etäisyydellä tv-alueesta	muuta huomioitavaa / arvokohteet	Suuntaa-antava soveltuvuusluokka ja yleisarvio vaikutuksista
1	Virrat	3,4	5	Soinin kylä	6,0	http://www.rky.fi/read.asp?_kohde_det.asp%76QHDE_ID=4222	Ähtärin reitin kulttuurimaisemat	2,4	http://www.vmpaisto.fi/default.asp?contentid=110868&lang=fi			Volanteri, Toisvesi (R, M)	8,5			maisema-alue jatkuu laajempana kokonaisuutena koilliseen (Keski-Suomen liitto). RKY-alueet sisältävät maisema-alueeseen.	Pieni tv-alue aivan maakunnan rajalla, koon ja sijainnin perusteella ei ensisijainen tuulivoimarakentamiseen. Soinin kylältä voi avautua näkymiä pohjoiseen Metterinjärven ja sen pohjoispuoleisten peltoaukeiden ylitse, etäisyyttä kuitenkin 6 km joten vaikutusten merkittävyys vähenee. Valtakunnallisesti arvokkaan laajan maisema-aluekokonaisuuden, Ähtärin reitin järvien itärannoilta avautuu näkymiä kohti tuulivoima-aluetta (ei kuitenkaan aivan lähimaisemaa). Yksittäinen tuulivoimakohde ei arvion perusteella merkittävästi heikennä laajan maisema-alueen arvoja, mutta pienialaisen tv-alueen kohtalaisen laajojen vaikutusten arviointia on tarkennettava jatkosuunnittelun yhteydessä. Maisemavaikutuksia voi kohdistua myös läheisten järvien maisemakuvaan (Peränne, Vähä- ja Iso Haapajärvi, Jauhojärvi).
				Killinkosken tehdasyhdyskunta	4,9	http://www.rky.fi/read.asp?_kohde_det.asp%76QHDE_ID=4506				Lahdenkylän kulttuurimaisema (MK)	10,0						
				Vääräkosken kartonkitechdas	9,0	http://www.rky.fi/read.asp?_kohde_det.asp%76QHDE_ID=1697				Liedenpohjan kylä ja kulttuurimaisema (R, LH, MK)	11,2						
2	Virrat	24,0	20	Seinäjokivarren kyläasutus: Kihniän kylä	12,0	http://www.rky.fi/read.asp?_kohde_det.asp%76QHDE_ID=1725						Vermas, Virrat (R, MK)	11,5				Kookas tv-alue, kaukana arvokohteista, mahdollistaisi laajan tuulivoimapuiston toteuttamisen. Maisemavaikutuksia kohdistuu mm. Seinäjärven ja Ison Soukkajärven ympäristöön, ja tuulivoima-alue näkyy selkeästi Seinäjärven itärannalle. Pirkanmaan puolella lähin arvokas alue on Korhoskylä miltei 12 km etäisyydellä; suoraa näkymäyhteyttä alueelle ei ole, ja voidaan todeta, että arvokkaaseen alueeseen ei kohdistu haitallisia vaikutuksia. Etelä-Pohjanmaan maakunnan puolella sijaitsee Sulkavankylän maakunnallisesti arvokas alue samoin yli 12 km etäisyydellä; alueeseen ei kohdistu haittavaikutuksia. Tuulivoima-alue soveltuu tuulivoimarakentamiseen hyvin.
3	Virrat	1,8	5									Liedenpohjan kylä ja kulttuurimaisema (R, LH, MK)	5,5				Hyvin pieni tv-alue maakunnan rajalla. Maakunnallisesti arvokkaalta Liedenpohjan kylältä pääkatselusuunta avautuu siten, että tv-alue jää jonikin verran sivuun; vaikutukset oletettavasti vähäisiä. Etelä-Pohjanmaan puolella sijaitsee Sulkavankylän viljelysaukea ja Pyylamminmäki (kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue). Sulkavan ja Sulkavankylän peltoaukeilta voi avautua näkymiä tuulivoima-aluetta kohti. Koon puolesta ei ensisijainen tuulivoima-alueeksi. Pienialaisella kohteella voi olla varsin laajoja vaikutuksia suhteessa alueen tekniseen soveltuvuuteen / tuotantoon. Tätä tulee tutkia eri selvitysten kokonaisarvioinnissa.

Tuulivoiman selvitysalue (tv- alue), numero	Tv-kohteen sijainti	Tv-kohteen pinta- ala (km2)	Voimaloiden lukumäärä selvityksen mukaan	Lähellä sijaitsevat RKY- alueet, alueen nimi	Etäisyys tv- alueesta vähintään (km)	RKY-alueen kuvaus	Valtakunnallisesti arvokkaat maisema- alueet, alueen nimi	Etäisyys tv- alueesta vähintään (km)	Maisema-alueen kuvaus	Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (maakuntakaava)	Etäisyys tv- alueesta vähintään (km)	Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö (maakuntakaava)	Etäisyys tv- alueesta vähintään (km)	Arvokohteita enintään 3 km etäisyydellä tv- alueesta	Arvokohteita enintään 12 km etäisyydellä tv- alueesta	muuta huomioitavaa / arvokohteet	Suuntaa-antava soveltuvuusluokka ja yleisarvio vaikutuksista
4	Virrat	28,1	30	Näsijärven reitin kanavat: Herrasen kanava	8,0	http://www.rky.fi/read/asp/tv_kohde_det.asp?tvOHDE_ID=5019				Vaskiveden kulttuurimaisema	9,5	Vermas, Virrat (R, MK)	1,2				Hyvin laaja tv-alue, valtakunnalliset arvokohteet melko kaukana. Oletettavasti tv-alue ei juurikaan näkyisi eikä aiheuttaisi vaikutuksia RKY-alueelle, joka on melko pieni kohde (kanava Virtain keskustan tuntumassa). Tv-alue on erittäin laaja ja jakautuu moneen osaan, vaikutukset riippuvat hyvin paljon siitä, miten voimalat sijoitetaan (sekä aluerajaus että voimaloiden layout). MAASTOHAVAINNOT: pääsääntöisesti alue soveltuu tuulivoimarakentamiseen hyvin. Monin paikoin metsäinen maasto peittää näkyviä arvokohteista tv-alueen suuntaan. Länsipuolella Kurjenkylältä voi avautua näkyviä ja aiheutua jonkin verran vaikutuksia. Maakunnallisesti arvokas Vermaan kylä sijaitsee hyvin lähellä mutta pääkatselusuunta jää jonkin verran sivuun. Vermasjärven itärannalta avautuu näkyviä, tällä kohden vaikutukset voivat olla suuret. Liedenpohjalta tarkasteltuna katselusuunta jää sivuun ja etäisyyttä on paljon. Härkösenkylän maisemakokonaisuus on arvokas, mutta jälleen katselusuunta jää hieman sivuun ja välissä on myös metsää sekä kumpuilevaa maastoa. Virtain ja Kihniön laajoilla tuulivoima-alueilla tulee myös tarkastella yhteisvaikutuksia, jos kaikki kohteet etenevät jatkosuunnitteluun; erityisesti laajoissa kohteissa 2, 4 ja 7.
5	Kihniö	14,3	20									Korhoskylän kulttuurimaisemat, Kihniö (R, MK)	3,0				Laajahko tv-alue muodostuu kahdesta osa-alueesta. Etäisyys laajemmasta tv-alueesta Korhoskylän kulttuurimaisemaan yli 5 km, välissä vaihtelevaa maastoa. Korhoskylän eheys ei oletettavasti kärsi merkittävästi, koska selkeitä näkymälinjoja ei avaudu tv-alueen suuntaan. Myllykylään on vielä enemmän etäisyyttä, ja vaikutukset ovat vähäisemmät. MAASTOHAVAINNOT: Maisemavaikutuksia kohdistuu mm. Korhoskylän pohjoispuolelta alkaviin laajoihin peltoaukeisiin (Knuuttila; näköyhteyksiä avautuu maantieltä luoteeseen, samoin Haapasalonperän peltoaukeilta). Em. alueita ei ole osoitettu arvokohteiksi. Vaikutukset riippuvat paljolti siitä, miten voimalat sijoitetaan. Laajat metsä- ja suoalueet voivat katkaista näkyviä tuulivoima-alueelle. Yhteisvaikutukset, ks.edellä alue 4.
6	Kihniö	19,0	25	Museosilta: Markkulan silta	2,8	http://www.rky.fi/read/asp/tv_kohde_det.asp?tvOHDE_ID=4845						Korhoskylän kulttuurimaisemat, Kihniö (R, MK)	6,1				Tv-alueen muoto pitkänomainen ja kapea, ja vaikutukset riippuvat voimakkaasti siitä, miten voimalat sijoitetaan. Eteläosan alueet luultavasti liian kapeita. Etäisyys alueen keskiosasta eli arvion perusteella toteuttamiskelpoisesta tv-alueesta lähimpään RKY-kohteeseen (museumsiltaan) on yli 7 km. Ei merkittäviä vaikutuksia yksittäiseen siltaan, välissä monimuotoista maastoa, merkittäviä näkyviä ei avaudu. Korhoskylän ja Myllykylän kulttuurimaisemissa tv-alue jää pääkatselusuunnasta sivuun/taakse. Myllykylä on arvokas, pienipiirteinen, kapea maisematila, ja etäisyyttä on n. 10 km tv-alueen toteutuskelpoiseen keskiosaan; on epätodennäköistä että tv-alue näkyisi Myllykylään. Muut alueet, joihin voi kohdistua jonkin verran maisemavaikutuksia ovat mm. Kuivasjärvi eteläpuolella, pohjoisessa Yli-Koskueen kylä sekä muutamät yksittäiset pienemmät asutuskeskittymät.
7	Virrat, Kihniö, Ylöjärvi	74,5	55	Aurejärven kirkko	6,8	http://www.rky.fi/read/asp/tv_kohde_det.asp?tvOHDE_ID=3984				Vaskiveden kulttuurimaisema	3,5	Havangankylän kulttuurimaisema, Virrat (MK)	1,2				Varsin laaja tv-alue, josta voisi muodostaa esim. kaksi aluekokonaisuutta. Vaskiveden laajaan eheään kylä- ja kulttuurimaisemaan voi kohdistua vaikutuksia, vaikka etäisyys niitä hieman lieventäisi. Tv-aluetta tulisi rajata pienemmäksi; tällöin Vaskivedeltä olisi noin 6-7 km etäisyys tv-alueen rajalle. Kylän ydinalueelle voimalat luultavimmin eivät näkyisi, mutta kylän länsireunalle kohdistuisi vaikutuksia. Havanganjärven yli voi mahdollisesti avautua näkyviä. Aurejärven RKY-alueeseen ei merkittäviä vaikutuksia (melko kaukana, ei avointa maisematilaa välissä). MAASTOHAVAINNOT: Korhoskylän kulttuurimaisemaan kohdistuu jonkin verran vaikutuksia, sillä näkyviä avautuu Korhosjärven yli ja maantien suunnasta itään. Myös Niskoksen ja Rasinkylän peltoaukeilta (alueen länsipuoli), Knuuttilasta (luoteispuoli) sekä Kurjenkylältä (pohjois-koillispuoli) voi avautua näkyviä (näitä alueita ei ole osoitettu arvokohteiksi); pienetkin metsäiset kaistaleet kuitenkin peittävät näkyviä monin paikoin. Härkösenkylän ja Vermaksen alueisiin ei oletettavasti merkittäviä vaikutuksia pitkän etäisyyden ja näkyviä katkaisevan vaikutuksen vuoksi. Tv-alueen 7 aiheuttamat vaikutukset riippuvat erittäin paljon siitä, miten voimalat sijoitetaan, sillä alue on hyvin laaja. Tämä huomioon ottaen alue on toteutuskelpoinen, koska laajanakin kokonaisuutena vaikutukset arvokohteisiin eivät arvion perusteella merkittävästi heikennä kohteiden arvoja. Aluetta on rajattava jatkosuunnittelussa.

Tuulivoiman selvitysalue (tv-alue), numero	Tv-kohteen sijainti	Tv-kohteen pinta-ala (km2)	Voimaloiden lukumäärä selvityksen mukaan	Lähellä sijaitsevat RKY-alueet, alueen nimi	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	RKY-alueen kuvaus	Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, alueen nimi	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	Maisema-alueen kuvaus	Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (maakuntakaava)	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö (maakuntakaava)	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	Arvokohteita enintään 3 km etäisyydellä tv-alueesta	Arvokohteita enintään 12 km etäisyydellä tv-alueesta	muuta huomioitavaa / arvokohteet	Suuntaa-antava soveltavuusluokka ja yleisarvio vaikutuksista
8	Parkano	6,0	8	Karviankylä	9,4	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.asp?KOHDE_ID=1977											Pienehkö mutta selkeän muotoinen tv-alue maakunnan rajalla. Jatkosuunnittelun yhteydessä tutkittava suhdetta Satakunnan puolella sijaitsevaan potentiaaliseen tuulivoima-alueeseen. Vaikutukset Karviankylään (Satakunnan puolella sijaitseva RKY-alue) eivät liene merkittäviä mm. etäisyydestä ja kylän maisemallisen kokonaisuuden rajautumisesta / katselusuunnasta johtuen. Pirkanmaan puolella ei vaikutuksia arvokohteisiin.
9	Virrat	1,6	4	Näsijärven reitin kanavat: Herrasen kanava Soinin kylä	6,2 9,0	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.asp?KOHDE_ID=5019 http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.asp?KOHDE_ID=4928	Ähtärin reitin kulttuurimaisemat	9,0	http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=110868&lan=fi			Kitusen kulttuurimaisema, Virrat (R, LH, MK) Ilomäen kulttuurimaisema, Virrat (MK) Virtain kirkko (R, M) Härkösenkylän kulttuurimaisema (R, MK) Jäähdyspohjan kulttuurimaisema, Virrat (R, LH, MK) Lahdenkylän kulttuurimaisema (MK) Volanteri, Toisvesi, Virrat (R, M)	7,0 3,4 6,0 8,7 8,5 7,8 8,3	  		Hyvin pieni tv-alue. Koon puolesta ei ensisijainen tuulivoimatuotantoon. Ähtärin reitin valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen ja Soinikylään pitkä etäisyys, näiden alueiden arvoihin ei kohdistu merkittäviä vaikutuksia. Maakunnallisista arvokohteista lähimpänä Ilomäki, Ilomäen ja tv-alueen välissä on hyvin kumpuilevaa maastoa joka voi lieventää monin paikoin näkyvyyttä. Muihin maakunnallisiin arvokohteisiin etäisyyttä pääsääntöisesti yli 8 km, ja välissä usein runsaasti kumpuilevaa maastoa ja metsää, joten ei merkittäviä vaikutuksia. Toisveden länsirannalta saattaa paikoin näkyä alueelle, mutta etäisyyttä on vähintään 7 km, joten vaikutusten merkittävyys vähenee ja voimat asetuvat osaksi kaukomaisemaa. Virtain kirkolta ei oletettavasti avaudu suoria näkymiä kohti tv-aluetta. Härkösenkylältä jo runsaasti etäisyyttä; ei merkittäviä vaikutuksia.	
10	Mänttä-Vilppula	1,4	2	Haapamäen rautatieasemanseutu Pohjaslahden kirkko Pihlajaveden vanha kirkko	9,5 10,0 11,8	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.asp?KOHDE_ID=207 http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.asp?KOHDE_ID=4642 http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.asp?KOHDE_ID=4320						Kitusen kulttuurimaisema (R, LH, MK)	10,5	 		Hyvin pieni tv-alue maakunnan rajalla, koon puolesta ei ensisijainen tv-alueeksi. Kaikki arvokohteet melko kaukana. Haapamäen asemanseudun RKY-alueeseen (Keski-Suomen puolella) ei kohdistune merkittäviä vaikutuksia. Pihlajaveden kirkko, välissä ei juuri lainkaan avointa maisematilaa, samoin Pohjaslahden kirkon suhteen. Myös luonteeltaan eheän Kitusen kulttuurimaiseman ja tv-alueen välissä yli 10 km etäisyyttä ja metsäistä, kumpuilevaa maastoa. Tällä perusteella voidaan olettaa, ettei merkittäviä vaikutuksia aiheudu.	
11	Parkano	18,6	25	Karviankylä	10,0	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.asp?KOHDE_ID=1977						Viinikanjoen kulttuurimaisema ja Parkanon kirkko (R, M, MK)	10,8	 		Melko kookas tv-alue, kaikki arvokohteet melko kaukana. Vaikutukset Karviankylään (Satakunnan puolella) eivät liene merkittäviä mm. etäisyydestä ja kylän maisemallisen kokonaisuuden rajautumisesta / katselusuunnasta johtuen. Parkanon kirkonkylä ja Viinikanjoen maisema yli 10 km etäisyydellä; voidaan olettaa, ettei suoria näkymälinjoja avaudu ja merkittäviä vaikutuksia kohdistu maakunnallisesti arvokkaaseen alueeseen.	
12	Parkano	1,9	4	Karviankylä	10,0	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.asp?KOHDE_ID=1977											Pienehkö alue lähellä tv-aluetta 11. Vaikutukset, ks. myös alue 11. Alueita tulisi jatkossa tarkastella yhtenä kokonaisuutena. Pirkanmaan puolella ei ole arvokohteita alueen lähellä. Vaikutuksia voi kohdistua Karvian ja Ämmälän alueisiin lännessä. Karviankylän RKY-alue sijaitsee noin 10 km etäisyydellä. Jonkin verran vaikutuksia voi kohdistua, koska näkymälinja avautuu järvenselän yli tv-alueen suuntaan; haittavaikutusten merkittävyys kuitenkin vähenee etäisyyden kasvaessa. Yhteisvaikutukset alueen 11 kanssa tutkittava tarkemmin, mikäli kohteet etenevät jatkosuunnitteluun.
13	Parkano	6,5	10	Museosilta: Markkulan silta	6,2	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.asp?KOHDE_ID=4845						Viinikanjoen kulttuurimaisema ja Parkanon kirkko (R, M, MK) Myllykylän kulttuurimaisema, Nerkoo, Kihniö (R, TH, MK)	4,8 11,5	 		Kohtalaisen kokoinen tv-alue. Lähimmät arvokohteet Parkanon kirkko ja Viinikanjoen kulttuurimaisemat Parkanon keskustassa. Tv-alueen ja arvokohteiden välissä paljolti asumaton, metsäistä maastoa, joka katkaisee näkymiä arvokohteiden suuntaan. Viinikanjoen maisemallinen kokonaisuus alavalla paikalla, tv-alue ei oletettavasti näy alueelle. Kirkko sijaitsee loivalla mäellä maisemallisesti merkittävällä paikalla. Kirkon ympäristössä on kuitenkin hyvin runsaasti puustoa ja kirkonkylän rakennukset eri aikakausilta sijoittuvat lähelle; noin 5 km etäisyydellä sijaitsevat tuulivoimat eivät merkittävästi heikentäisi maisemakokonaisuuden tai kulttuuriympäristön arvoa.	

Tuulivoiman selvitysalue (tv- alue), numero	Tv-kohteen sijainti	Tv-kohteen pinta- ala (km2)	Voimaloiden lukumäärä selvityksen mukaan	Lähellä sijaitsevat RKY- alueet, alueen nimi	Etäisyys tv- alueesta vähintään (km)	RKY-alueen kuvaus	Valtakunnallisesti arvokkaat maisema- alueet, alueen nimi	Etäisyys tv- alueesta vähintään (km)	Maisema-alueen kuvaus	Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (maakuntakaava)	Etäisyys tv- alueesta vähintään (km)	Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö (maakuntakaava)	Etäisyys tv- alueesta vähintään (km)	Arvokohteita enintään 3 km etäisyydellä tv- alueesta	Arvokohteita enintään 12 km etäisyydellä tv- alueesta	muuta huomioitavaa / arvokohteet	Suuntaa-antava soveltuvuusluokka ja yleisarvio vaikutuksista
14	Parkano	13,2	15	Museosilta: Markkulan silta	6,0	http://www.rky.fi/read.asp?_kohde_det.asp%7CQHDE_ID=4845						Myllykylän kulttuurimaisema, Nerkoo, Kihniö (R, TH, MK)	7,0				Kohtalaisen kokoinen, muodoltaan pitkä ja paikoin hyvin kapea tv-alue, jonka keskiosat lienevät teknisesti parhaiten hyödynnettävissä. Alueen aiheuttamat vaikutukset riippuvat merkittävästi siitä, miten laajana alue toteutuu. Arvokohteet ovat kaikki melko kaukana (lukuun ottamatta museosiltaa, joka on yksittäinen rakennushistoriallinen kohde; etäisyyttä sillalle vähintään 6 km, joten tuulivoimalat eivät sijoittuisi lähimaisemaan). On epätodennäköistä, että kohde näkyisi Aurejärven kirkolle; yli 10 km etäisyyden takia mahdollinen vaikutus on hyvin vähäinen. Parkanon kirkonkylä ja Viinikanjoen kulttuurimaisema sijaitsevat jo varsin kaukana, ja suoria näkymälinjoja ei avaudu; tv-alue jäisi pääkatselfuunin taakse, joten vaikutuksia ei oletettavasti synny. Koveron erämaatilalle / metsätorpalle (sijaitsee Seitsemisen kansallispuistossa) ei todennäköisesti kohdistu vaikutuksia; suuri etäisyys ja metsäinen maasto. Arvokohteisiin ja -alueisiin ei kohdistu merkittäviä vaikutuksia.
15	Parkano, Kihniö, Ylöjärvi	10,7	15	Aurejärven kirkko, Ylöjärvi (ent. Kuru)	6,0	http://www.rky.fi/read.asp?_kohde_det.asp%7CQHDE_ID=3984						Myllykylän kulttuurimaisema, Nerkoo, Kihniö	8,5				Kohtalaisen kokoinen tv-alue, muodoltaan epämääräinen vaikkakin selkeämpi kuin alue 14. Alueen aiheuttamat vaikutukset riippuvat merkittävästi siitä, miten laajana alue toteutuu. Alueen keskiosat lienevät parhaiten hyödynnettävissä. Arvokohteet melko kaukana lukuun ottamatta Aurejärven kirkkoa; sekään ei ole tv-alueen lähimaisemaa (etäisyys 6 km). Kirkon rakennushistoriallinen arvo ei heikkene 6 km päässä sijaitsevan tuulivoima-alueen myötä, ja on epätodennäköistä, että tuulivoima-alue ylipäättään näkyisi kirkolle. Aurejärven itärannalle voi kohdistua maisemakuvallisia vaikutuksia. Tv-alue saattaa näkyä Myllykylään Nerkoonjärven yli, mutta etäisyyttä jo yli 8 km, joten vaikutukset eivät ole merkittäviä. Puntasen kulttuurimaisemaan on pitkä etäisyys ja välissä metsäistä maastoa, todennäköisesti vaikutuksia ei synny. Arvokohteisiin ja -alueisiin ei kohdistune merkittäviä vaikutuksia, muutoin syntyy kuitenkin laajoja maisemavaikutuksia mm. Aurejärven itärannalle.
16	Ylöjärvi, Virrat	2,8	5	Aurejärven kirkko, Ylöjärvi (ent. Kuru) (R, M)	7,7	http://www.rky.fi/read.asp?_kohde_det.asp%7CQHDE_ID=3984				Vaskiveden kulttuurimaisema, Virrat	5,8	Puntasen kulttuurimaisema, Ylöjärvi (ent. Kuru) (MK)	1,1				Pienehkö tv-alue, muutama arvokohde lähellä. Vaikutuksia aiheutuu hyvin lähellä sijaitsevaan Puntasen kulttuurimaisemaan / maisemakokonaisuuteen. Havangankylään, Vaskivedelle ja Nojoskylään jonkin verran enemmän etäisyyttä, tuulivoimalat saattavat näkyä järvien (mm. Havanganjärvi, Keihäsjärvi) yli, mutta välissä on kumpiukevaa maastoa ja metsää. Vaikutuksissa tarkasteltava Vaskiveden-Havangankylän-Nojoskylän aluetta kokonaisuutena. MAASTOHAVAINNOT: On epätodennäköistä, että tv-alue näkyisi Aurejärven kirkolle, Vaskivedelle tai Havangankylään, ei suoria selkeitä näkymälinjoja. Ei merkittäviä vaikutuksia Aurejärven kirkon, Vaskiveden laajan maisemakokonaisuuden tai Havangankylän kulttuuriympäristön arvoihin. Puntasjärven maisemakokonaisuus voi kärsiä jonkin verran, sillä järven yli voi avautua näkymä, ja kookkaat voimalat tuovat uuden, toiminnaltaan ja mittakaavaltaan vieraan elementin maisemaan, joka on pääosin asumatonta ja luonteeltaan miltei erämaamaista. Voimaloiden sijoittelua tulisi tällaisessa kohteessa tutkia erityisen tarkasti, samoin voimaloiden äänen vaikutuksia. Myös yhteisvaikutukset kohteiden 16 ja 17 välillä tulisi tutkia tarkkaan. Puntasen kannalta kohde ei ole suositeltava.
17	Ylöjärvi	4,2	8	Aurejärven kirkko, Ylöjärvi (ent. Kuru) (R, M)	2,8	http://www.rky.fi/read.asp?_kohde_det.asp%7CQHDE_ID=3984				Vaskiveden kulttuurimaisema, Virrat	7,8	Puntasen kulttuurimaisema (MK)	0,8				MAASTOHAVAINNOT: Kohde voi näkyä pienialaiseen Puntasen kulttuurimaisemaan jonkin verran selkeämmin kuin kohde 16. Aurejärven kirkolle on lyhyheko etäisyys, mutta oletettavasti suoria näkymälinjoja ei avaudu. Aurejärven kirkon ympäristössä on paljon puustoa, metsää ja kumpuilevaa maastoa, ja sieltä ei avaudu pitkiä näkymiä ympäröivään maisemaan; kirkko on pikemminkin erämaamaisessa maisemassa. Muut vaikutukset, ks. kohde 16.

Tuulivoiman selvitysalue (tv-alue), numero	Tv-kohteen sijainti	Tv-kohteen pinta-ala (km2)	Voimaloiden lukumäärä selvityksen mukaan	Lähellä sijaitsevat RKY-alueet, alueen nimi	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	RKY-alueen kuvaus	Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, alueen nimi	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	Maisema-alueen kuvaus	Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (maakuntakaava)	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö (maakuntakaava)	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	Arvokohteita enintään 3 km etäisyydellä tv-alueesta	Arvokohteita enintään 12 km etäisyydellä tv-alueesta	muuta huomioitavaa / arvokohteet	Suuntaa-antava soveltuvuusluokka ja yleisarvio vaikutuksista
18	Mänttä-Vilppula	2,4	3	Vilppulan ja Kolhon rautatieasemat: Kolhon rautatieasema Kotiniemen kasvatuslaitos Vilppulan ja Kolhon rautatieasemat: Vilppulan rautatieasema Vilppulan ja Kolhon rautatieasemat: Vilppulan vahtitupa Mäntän tehtaat ja yhdyskunta: Joenniemen kartano Mäntän tehtaat ja yhdyskunta	4,0 5,0 4,0 5,2 4,3 5,5	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KQHDE_ID=1968 http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KQHDE_ID=400 http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KQHDE_ID=1968 http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KQHDE_ID=1968 http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KQHDE_ID=1889 http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KQHDE_ID=1889					Ylä-Ajos, Ajostaipale (R, M) Vilppulan kirkko (R, M) Seppälän tila (R, M) Sillanpään asuntoalue (M) Suluslahden kylä- ja kulttuurimaisema (R, MK) Ahvenlahden kulttuurimaisema (R, MK) Hokkaskylän kulttuurimaisema (R, MK)	4,3 5,6 4,5 7,1 9,8 10,8 10,8			Pieni tv-alue, joka sijaitsee maisemassa erittäin merkittävällä korkealla kallioselänteellä. Tv-alueesta 4-11 km etäisyydellä sijaitsee useita maakunnallisesti arvokkaita kulttuuriympäristöjä sekä RKY-kohteita (rautatieasemat sekä Mäntän tehtaat). Järvimaisema ympäröi kohdealuetta usealla näkymäsektorilla. Hyvin pieni kohde (vain noin kaksi voimalaa mahtuisi), jolla varsin laajat vaikutukset. Yksittäisiin rautatieasemaympäristöihin voidaan olettaa, että kohdistuvat vaikutukset eivät ole merkittäviä (lähiympäristössä paljon uudempaa rakentamista; etäisyys n. 5 km tv-alueeseen). Joenniemen kartanolta pääkatselusuunta on tv-alueesta pois päin ja ympäröivä metsä katkaisee näkymiä. Vaikutukset laajempiin kulttuuriympäristöihin (Hokkaskylä, Ahvenlahti, Suluslahti) ovat oletettavasti vähäisiä yli 10 km etäisyyden vuoksi. Hokkaskylästä saattaa avautua näkymiä Kurkijärven ylitse. Yhteenvetona todetaan, että kohteen vaikutukset ovat pääosin kohtalaisia, tuskin merkittäviä, mutta suhteessa kohteen pieneen kokoon vaikutukset ulottuvat varsin laajalle alueelle. Myös suorat vaikutukset maa- ja kallioperään varsinaisella tv-alueella (korkea, jyrkkä kallio) voivat olla suuret. Ei suositella jatkosuunnitteluun.		
19	Parkano	5,2	8							Kalliokielen, Tervaniemen-Riitalan kulttuurimaisema	11,5	Viinikanjoen kulttuurimaisema ja Parkanon kirkko (R, M, MK) Alaskylän kulttuurimaisema, Parkano (R, MK) Kovelahden kulttuurimaisema, Ikaalinen (MK) Poltinjoen kulttuurimaisema, Ikaalinen (R, TH, MK)	7,4 5,8 7,0 11,4			Kaksi pienehköä aluetta, joista lähimmät arvokohteet yli 5 km etäisyydellä. Arvokohteista lähinnä olevan Alaskylän kulttuurimaiseman suunnalta tarkasteltuna tv-alue näkyy mutta jää jonkin verran pääkatselusuunnasta sivuun; Parkanonjärven itärannoilta voi avautua näkymiä. Etäisyyttä maakunnallisesti arvokkaalta maisema-alueelta on noin 5 km ja näköesteitä muodostuu metsäisessä maastossa. Parkanon kirkko ja Viinikanjoen maisema; Kirkkojärven itärannalta (yksi pääkatselusuunnista kylältä) saattaa avautua näkymiä tv-alueelle; tämän kannalta lännenpuoleinen alue olisi suositeltavampi. Kalliokielen-Riitalan kulttuurimaisema ja Poltinjoen kulttuurimaisema ovat hyvin laaja, arvokas maisemakokonaisuus. Katselusuunnat oletettavasti suuntautuvat pääsääntöisesti alueen sisäpuolelle peltöjen ja järvenselkien ylitse. Melkein 12 km etäisyyden vuoksi voidaan todeta, että merkittäviä vaikutuksia ei näihin arvoalueisiin kohdistu. Aurreenlopen kaakkosirannoilta tv-alue voi teoriassa näkyä.	
22	Ruovesi, Ylöjärvi	7,2	8	Kurun kirkonmäki Näsijärven reitin kanavat: Muroleen kanava Ristaniemen yksinäistalo Peräkunnan tie Ruoveden kirkonkylä Pekkalan kartano	6,0 3,3 12,0 5,0 10,5 10,0	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KQHDE_ID=4637 http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KQHDE_ID=5019 http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KQHDE_ID=4078 http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KQHDE_ID=4074 http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KQHDE_ID=1963 http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KQHDE_ID=139			Ruoveden kulttuurimaisema	10,0	Ruukinkosken miljöö, Karjula, Ylöjärvi (ent. Kuru) (TH, M) Kaidankylän asutusmaisema, Ylöjärvi (ent. Kuru) (R, M) Palhoniemen huoltokoti ja Karjulan kulttuurimaisema, Ylöjärvi (ent. Kuru) (R, MK) Kosken kulttuurimaisema, Ylöjärvi (ent. Kuru) (R, TH, M) Kurun kirkko (R, M) Pyydysmäen kulttuurimaisema (R, MK) Sarvana, Siikalahhti, Ruovesi (R, M) Muroleen kulttuurimaisema, Ruovesi (R, MK) Parkunkosken kulttuurimaisema, Ylöjärvi (ent. Kuru) (R, TH, MK) Toikko, Vaakaniemi (R, HH, M) Jämingin kulttuurimaisema, Ruovesi (MK) Selviikki, Räminki, Ruovesi (R, M) Mustajärven kulttuurimaisema (R, MK)	1,6 9,3 2,5 5,0 5,8 4,7 3,5 5,5 10,8 10,4 8,8 11,2 11,6			Pienehköjä alueita, joista pohjoisin lienee teknisesti toteutuskelpoisiin. Muutamia arvokohteita sijaitsee melko lähellä, kauempana useampia arvokohteita. Lähimmäistä arvokohteista mm. Ruukinkosken miljöö on pienialainen yksittäinen kohde, jossa on jäljellä vain jäännöksiä, ja arvo on jo jonkin verran heikentynyt. Mm. Karjulan kulttuurimaisema sijaitsee melko lähellä, mutta tv-alueitten järkevän rajaamisen myötä etäisyys arvokohteeseen kasvaisi. Karjulan ja tv-alueen välissä on hyvin kumpuilevaa ja metsäistä maastoa, joten todennäköisesti merkittäviä maisemakuvallisia vaikutuksia ei syntyisi. Kosken kulttuurimaisemassa päätarkastelusuunta lienee siten, että tv-alue jää taakse. Muroleen kanava ja kylän kulttuurimaisema ovat eheitä kokonaisuuksia, etäisyys näihin kasvaa jos tv-aluetta rajataan järkevämmäksi kokonaisuudeksi (pohjoisosaa). Järven yli voi kuitenkin paikoin avautua näkymiä. Riekkolanperän suunnalta alue näkyisi myös.		

Tuulivoiman selvitysalue (tv-alue), numero	Tv-kohteen sijainti	Tv-kohteen pinta-ala (km2)	Voimaloiden lukumäärä selvityksen mukaan	Lähellä sijaitsevat RKY-alueet, alueen nimi	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	RKY-alueen kuvaus	Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, alueen nimi	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	Maisema-alueen kuvaus	Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (maakuntakaava)	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö (maakuntakaava)	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	Arvokohteita enintään 3 km etäisyydellä tv-alueesta	Arvokohteita enintään 12 km etäisyydellä tv-alueesta	muuta huomioitavaa / arvokohteet	Suuntaa-antava soveltuvuusluokka ja yleisarvio vaikutuksista
23	Ruovesi	1,7	4	Pekkalan kartano	3,8	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=139				Ruoveden kulttuurimaisema	0,5	Ruhala, Kalela (R, H, HH, M)	0,9				Hyvin pieni tv-alue, varsin lähellä useita arvokohteita. Mm. Pekkalan kartanon kulttuurimaiseman suunnalta voi paikoin avautua suoraa näkymiä järven ylitse koilliseen tv-alueelle; järvimaisema on osa kulttuurimaisemakokonaisuutta. Maisemakuvaallisia vaikutuksia voi aiheutua erityisesti Tarjanteen reitin järvimaisemaan. Kanavan kulttuurimaisemaan tv-alue ei todennäköisesti näkyisi. Valtaosa näkymistä arvokkaasta tieympäristöstä suuntautuu tv-alueen "ohitse". Sijainti muusta maisemasta selvästi korkeammalla kumpareisella alueella lisää näkyvyyttä, näkymälinjat kuitenkin katkeavat monin paikoin. Alueella on jo Pöytäniemen yksittäinen tuulivoimala. Pienialaisella kohteella on laajoja vaikutuksia suhteessa alueen tekniseen soveltuvuuteen / tuotantoon. Laajojen vaikutusten ja pienen koon vuoksi aluetta ei suositella jatkosuunnitteluun.
				Näsijärven reitin kanavat: Kautun kanava	0,7	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=5019						Jämingin kulttuurimaisema, Ruovesi (MK)	5,4				
												Selviikki, Räminki, Ruovesi (R, M)	6,0				
				Peräkunnan tie	2,5	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4074						Ahvenlahden kulttuurimaisema (R, MK)	11,4				
												Vastalahden kulttuurimaisema, Syvinki (R, MK)	7,3				
24	Ikaalinen	2,9	5	Ikaalisten vanhan kauppalan alue ja Ikaalisten kirkonseutu	11	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4076				Kalliokielen, Tervaniemen-Riitalan kulttuurimaisema	1,5	Poltinjoen kulttuurimaisema (R, TH, MK)	1,3				Pienehkö tv-alue, lähellä muutamaa laajaa arvokohteita. Kalliokielen-Riitalan ja Poltinjoen kulttuurimaisema-alueet ja -kohteet vaikuttavat eheältä kokonaisuudelta. Tv-alue ei sijaitse pääkatelusuunnassa; maisema ja maasto hyvin monimuotoista. RKY-alueet sijaitsevat melko kaukana ja ainakin Iso-Röyhiössä päätarkastelusuunta on eri suuntaan kuin tv-alue; oletettavasti ei merkittäviä vaikutuksia. MAASTOHAVAINNOT: tv-alue voi näkyä muutamien paikoin melko selkeästi laajalle Kalliokielen-Tervaniemen-Riitalan maisema-alueelle, mm. Kimpukylään; laajalla maisema-alueella on paljon avointa peltoa ja vesipintoja. Poltinjoelta ei avaudu yhtä useita selkeitä katelusuuntia, sillä maisematila on kapeampi ja maasto on metsäisempää. Kohteiden 24 ja 25 yhteisvaikutukset tulee arvioida, mikäli molemmat alueet etenevät jatkosuunnitteluun.
				Ison-Röyhiön kylä	11	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4028						Saukonperän kulttuurimaisema (MK)	6,7				
												Vähäröyhiön kylä (R, M)	7,6				
												Kartun kulttuurimaisema (MK)	8,2				
												Kalmaan kulttuurimaisema	10,0				
												Alaskylän kulttuurimaisema, Parkano (R, MK)	6,0				
												Kovelahden kulttuurimaisema, Ikaalinen (MK)	11,7				
25	Ikaalinen	1,3	3	Ikaalisten vanhan kauppalan alue ja Ikaalisten kirkonseutu	12,0	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4076				Kalliokielen, Tervaniemen-Riitalan kulttuurimaisema	5,0	Poltinjoen kulttuurimaisema (R, TH, MK)	4,2				Pienehkö tv-alue, lähellä muutamaa laajaa arvokohteita. Kuten edellinen, mutta vaikutukset Kalliokielen-Tervaniemen-Riitalan alueeseen vähenevät etäisyyden kasvaessa.
				Ison-Röyhiön kylä	9,5	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4028						Saukonperän kulttuurimaisema (MK)	5,4				
												Vähäröyhiön kylä (R, M)	7,0				
												Kartun kulttuurimaisema (MK)	10,6				
												Kalmaan kulttuurimaisema (R, H, MK)	11,0				
												Alaskylän kulttuurimaisema, Parkano (R, MK)	8,8				
												Luhalahden kirkko (R, MK)	10,5				

Tuulivoiman selvitysalue (tv-alue), numero	Tv-kohteen sijainti	Tv-kohteen pinta-ala (km2)	Voimaloiden lukumäärä selvityksen mukaan	Lähellä sijaitsevat RKY-alueet, alueen nimi	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	RKY-alueen kuvaus	Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, alueen nimi	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	Maisema-alueen kuvaus	Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (maakuntakaava)	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö (maakuntakaava)	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	Arvokohteita enintään 3 km etäisyydellä tv-alueesta	Arvokohteita enintään 12 km etäisyydellä tv-alueesta	muuta huomioitavaa / arvokohteet	Suuntaa-antava soveltuvuusluokka ja yleisarvio vaikutuksista
26	Ruovesi, Juupajoki, Orivesi	27,0	25	Pekkalan kartano	3,8	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.asp?7KHDE_ID=139	Juupajoki	9,8	http://www.vmparisto.fi/default.asp?contentid=110870&lang=fi	Ruoveden kulttuurimaisema	4,5	Ruhala, Kalela (R, H, HH, M)	5,1			Kookas tv-alue koostuu useista eri osa-alueista, toteutuskelpoisin lienee itäinen. Kaksi yksittäistä valtakunnallista arvokohdetta (Hyytiälän metsäasema ja Kallenaution kestiekievari) aivan lähellä, mutta arvokohteiden ympäristö on varsin metsäistä ja näkymiä ei oletettavasti avaudu. Juupajoen valtakunnallisesti arvokas maisema on jo etäällä (10 km), ja välillä on vaihtelevaa, monimuotoista, pienipiirteistä maastoa - mikäli voimaloita näkyy, koko alueen arvo ei silti oletettavasti heikkene. Pekkalan kartanon alue sijaitsee alle 4 km etäisyydellä, mutta on epätodennäköistä, että tv-alue näkyisi kartanon maisemaan tai aiheuttaisi merkittäviä haittavaikutuksia. Ruoveden kirkonkylän laajaan arvoalueeseen ja muutamiin yksittäisiin arvokohteisiin jo melko lailla etäisyyttä ja välissä vaihtelevaa metsäistä maastoa -> oletettavasti ei suoria näkymiä. Rajaamalla tv-aluetta voimakkaasti ja sijoittamalla voimalat tienvarteen sekä laajimman alueen keskiosiin, jolloin etäisyydet arvokohteisiin pitenevät, sekä voimaloiden sopivalla sijoittelulla voidaan vaikutuksia myös edelleen lieventää. Vaikutukset virkistyskäyttöön ja yhtenäisiin metsäalueisiin tulee selvittää erikseen.	
				Näsijärven reitin kanavat: Kautun kanava	4,4	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.asp?7KHDE_ID=5019					Jämingin kulttuurimaisema, Ruovesi (MK)	6,5					
				Näsijärven reitin kanavat: Muroleen kanava	8,2	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.asp?7KHDE_ID=5019					Selviikki, Räminki, Ruovesi (R, M)	9,6					
				Hyytiälän metsäasema	0,8	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.asp?7KHDE_ID=1003					Sarvana, Siikalahhti (R, M)	11,7					
				Kalelan erämaa-ateljee	7,1	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.asp?7KHDE_ID=1961					Muroleen kulttuurimaisema (R, MK)	6,2					
				Ruoveden kirkonkylä	10,3	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.asp?7KHDE_ID=1963					Yrjölänkylän kulttuurimaisema, Teisko (R, MK)	11,4					
				Korkeakosken tehdasyhdyskunta	5,6	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.asp?7KHDE_ID=1888					Vastalahden kulttuurimaisema, Syvinki (R, MK)	11,6					
				Kallenaution kestiekievari	1,5	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.asp?7KHDE_ID=1950											
				Onnistaipaleen kylä	11,5	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.asp?7KHDE_ID=4016											
27	Hämeenkyrö, Ikaalinen	6,5	8	Ikaalisten vanhan kauppalan alue ja Ikaalisten kirkonseutu	9,5	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.asp?7KHDE_ID=4076	Hämeenkyrön kulttuurimaisemat	11,0	http://www.vmparisto.fi/default.asp?contentid=140553&lang=fi	Kilvakkalan kulttuurimaisema	5,3	Vatulan kulttuurimaisema, Ikaalinen (MK)	1,7			Kaksi pienehköä tv-aluetta. Eteläsektorilla ei arvokohteita, pohjoiseen-koilliseen useita maakunnallisia arvokohteita ja -alueita 5-10 km etäisyydellä sekä pohjoispuolitse n. 1 km etäisyydellä arvokas tie. Arvokas tie (osa keskiaikaista päätiestä) kulkee tällä kohdin pääsääntöisesti metsässä. Haapimaan kulttuurimaiseman suunnalta voi avautua näkymiä peltoaukeiden ja kapean järvenlahden ylitse; etäisyyttä tv-alueeseen on miltei 5 km, joten voimalat eivät tule osaksi lähimaisemaa. Kyröskoskelle pitkä etäisyys (miltei 12 km), oletettavasti ei vaikutuksia. Osaran kulttuurimaisemaan on yli 8 km etäisyyttä ja välissä runsaasti näkymiä katkaisevia elementtejä; oletettavasti ei vaikutuksia. MAASTOHAVAINNOT: arvokkaasta tiemaisemasta ei avaudu näkymiä ympäristöön juurikaan, ei merkittäviä vaikutuksia. Muista arvoalueista Vatulaan kohdistuvat suurimmat vaikutukset. Kilvakkalaan tuulivoimarakentaminen voi myös paikoin näkyä ja siten jonkin verran heikentää laajaa eheää kulttuurimaisemakokonaisuutta. Myös arvokkaassa tiemaisemassa tuulivoimarakentaminen voi tuoda uuden elementin tieympäristöön, vaikka voimalat eivät juuri näykään metsäisessä maastossa. Koska tiemaisemassa ei tällä kohdin ole juurikaan asutusta, mm. tuulivoimaloiden äänimaisema korostaisi mahdollisia visuaalisia vaikutuksia. Lähialueilla on kuitenkin paljon maisemaa muokkaavaa toimintaa, mm. turpeenottoa, mikä puoltaisi tuulivoimarakentamisen sijoittamista alueelle.	
				Kyröskosken tehdasyhdyskunta	11,5	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.asp?7KHDE_ID=1887					Haapimaan kulttuurimaisema, Ikaalinen (R, MK)	4,7					
				Kyrönkankaantie	1,0	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.asp?7KHDE_ID=4050					Osaran kartano ja kulttuurimaisema, Hämeenkyrö (R, MK)	8,6					
										Kyröskosken harjuasutus, Kyröskoski	10,9						

Tuulivoiman selvitysalue (tv-alue), numero	Tv-kohteen sijainti	Tv-kohteen pinta-ala (km2)	Voimaloiden lukumäärä selvityksen mukaan	Lähellä sijaitsevat RKY-alueet, alueen nimi	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	RKY-alueen kuvaus	Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, alueen nimi	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	Maisema-alueen kuvaus	Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (maakuntakaava)	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö (maakuntakaava)	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	Arvokohteita enintään 3 km etäisyydellä tv-alueesta	Arvokohteita enintään 12 km etäisyydellä tv-alueesta	muuta huomioitavaa / arvokohteet	Suuntaa-antava soveltuvuusluokka ja yleisarvio vaikutuksista
30	Orivesi, Kangasala	10,7	15	Kangasalan näkötornit	3,5	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.asp?76QHDE_ID=1952	Haralanharju	1,0	http://www.vympaisto.fi/default.asp?contentId=140558&lan=fi	Viitapohjan kulttuurimaisema Lyytikkälä-Hirsilän kulttuurimaisema	6,0 8,2	Köyrän kylä ja kulttuurimaisema (R, MK) Lihasula-Palo kulttuurimaisema (R, LH, MK) Siitaman kylä ja kulttuurimaisema Sukkavartaan alue Naappilan-Koivuniemen-Suomeseman kulttuurimaisema Sorilanjoen kulttuurimaisema, Aitolahti (R, MK) Hirviniemen kulttuurimaisema, Hirviniemi, Aitolahti Kulkkilan kulttuurimaisema, Kulkkila, Teisko (R, MK)	5,3 2,0 1,5 9,0 6,5 5,7 10,5 8,7	 		Kohtalaisen kokoinen tv-alue, jossa eteläosat lienevät teknisesti toteutuskelpoisimmat. Tuulivoimalat voisivat seurata tien linjaa maastossa. Merkittävimmät vaikutukset kohdistuvat Haralanharjun valtakunnalliseen maisema-alueeseen ja maisemanähtävyyteen. Näkymät Haralanharjun näkötornista pohjoiseen muuttuvat merkittävästi, toisaalta muille näkymäsektoreille ei ole osoitettu tuulivoimarakentamista, ja edustavin "runoilijan maiseman" näkymä suuntautuu tornista idän-etelän välisille sektoreille. Kohtalaisen lähellä tv-aluetta on useita maakunnallisia arvokohteita, mm. Siitama, Lihasula ja Köyrä. Voimaloiden sopivalla sijoittelulla vaikutuksia voidaan lieventää; tarkemmassa suunnittelussa tulisi tutkia näkymiä erityisesti Siitaman kylältä, jossa polveileva tie ja peltoaukeat sekä pienet lahdenpoukamat muodostavat erityisen eheän kulttuurimaisemakokonaisuuden. Aluetta tulisi tutkia yhdessä tv-alueen 29 kanssa, mikäli molemmat kohteet etenevät jatkosuunnitteluun.	
31	Orivesi	6,2	7	Längelmäen kirkonkylä Tunkelon Isotalo	4,8 10,0	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.asp?76QHDE_ID=4473 http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.asp?76QHDE_ID=4081	Juupajoki	12,0	http://www.vympaisto.fi/default.asp?contentId=140870&lan=fi	Pitkäjärven kulttuurimaisema Längelmäen kulttuurimaisema Talviaisen-Ristijärvi kulttuurimaisema	7,0	Pääskylän kylän kulttuurimaisema Vetterkullan kartano ja kulttuurimaisema (R, MK) Päilahden kulttuurimaisema (R, LH, MK) Eräjärven kirkko Uiherlan kulttuurimaisema, Orivesi (R, MK) Vihasjärven kylä ja kulttuurimaisema (R, MK) Pajulan kylän kulttuurimaisema Kuhmalahden kirkonseudun kulttuurimaisema Tervaniemen kulttuurimaisema (R, MK) Pohjan kylän kulttuurimaisema Vehkajärven kylä ja kulttuurimaisema (R, MK) Uuhiniemi-Piittala kulttuurimaisema (R, LH, MK) Längelmäen kirkko ja kulttuurimaisema (R, MK) Naappilan-Koivuniemen-Suomaseman kulttuurimaisema (R, LH) Hirtolahti (R, M)	1,2 4,7 7,7 3,5 4,6 3,9 7,4 9,2 9,7 11,7 11,8 4,2 4,6 10,9 3,5			Kohtalaisen kokoinen tv-alue, jonka muoto mahdollistaa erilaisia toteutustapoja. Lähivaikutusalueella tai hieman ulomana on useita kulttuurimaisemia usealla eri ilmansuunnalla. Valtakunnalliset arvokohteet melko kaukana (lukuun ottamatta Längelmäen kirkonkylää, alle 5 km). Suurimmat vaikutukset kohdistunevat erityisesti Pääskylän kulttuurimaisemaan, sillä Löytäneen lahden ja viiljelyaukeiden ylitse avautuu suoria näkymiä, ja tv-alue sijaitsee lähimmillään reilun kilometrin etäisyydellä. Vaikutuksia voi kohdistua myös Pitkäjärven laajaan kulttuurimaisemaan; pitkäkhö etäisyys (7 km) lieventää vaikutuksia. Päilahdelta, Hirtolahdelta ja Vetterkullasta voi avautua näkymiä, mutta metsäiset maastonkohdat kulttuurimaisemien ja tv-alueen välissä voivat paljolti katkaista näkymiä. Uiherlasta, Vihasjärveltä ja Eräjärveltä (3-5 km etäisyys) voi myös avautua näkymiä järvenselkien ylitse. Leväslahden laajoilta peltoaukeilta tarkasteltuna maisemakuullinen muutos on suuri (Leväslahtea ei ole osoitettu maakunnalliseksi arvokohteeksi). Voimaloiden sopivalla sijoittelulla haittavaikutuksia voidaan lieventää.	
32	Hämeenkyrö	1,8	3	Hämeenkaankaantie Kauniaisten ja Kuljun kartanot Nokian teollisuuslaitokset F.E. Sillanpään kodit, 3 kohdetta Hämeenkyrön vanha keskusta (kirkonkylä)	2,5 8,0 10,0 9,0 - 11,0 12,0	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.asp?76QHDE_ID=4050 http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.asp?76QHDE_ID=3994 http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.asp?76QHDE_ID=1890 http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.asp?76QHDE_ID=1932 http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.asp?76QHDE_ID=285	Hämeenkyrön kulttuurimaisemat	1,0	http://www.vympaisto.fi/default.asp?contentId=140553&lan=fi	Nokian kulttuurimaisema Mouhijärven kirkonseudun ja länsipuolen sekä Tupurlanjärven ympäristön kulttuurimaisemat	2,8 3,0	Rotikon pientaloalue Ylöjärven kirkko Mäkkylän kulttuurimaisema Nokian kartanoalue Vihola	9,2 9,9 11,0 10,8 11,4	 		Hyvin pieni tv-alue lähellä laajoja kulttuurimaisemia, kyläasutusta ja Hämeenkyrön kansallismaisemaa / valtakunnallisesti arvokasta maisema-alueetta. Alueella on paljon avointa maisematilaa; voimala-alue saattaa näkyä selkeästi mm. päätieltä tarkasteltuna tai Mahnalasta järvenselän yli. Useita RKY-kohteita vaikutusalueella mutta melko kaukana tv-alueesta; mm. Hämeenkyrön kirkonkylään (RKY-alue) tv-alue tuskin merkittävästi näkyy. Vaikutukset Hämeenkaankaantien arvoihin eivät liene merkittäviä, sillä tie osa erittäin laajaa kokonaisuutta, jolla säilyy runsaasti alueita tuulivoimarakentamisen ulkopuolella ; toisaalta tuulivoimarakentaminen tuo tieympäristöön uuden, toiminnaltaan ja mittakaavaltaan vieraan elementin. Laajoja maakunnallisia kulttuurimaisemia sijaitsee tuulivoima-alueen eteläpuolella. tv-alueen koon pienuuden ja mahdollisten vaikutusten vuoksi arvion perusteella kohdetta ei suositella jatkosuunnitteluun.	

Tuulivoiman selvitysalue (tv-alue), numero	Tv-kohteen sijainti	Tv-kohteen pinta-ala (km2)	Voimaloiden lukumäärä selvityksen mukaan	Lähellä sijaitsevat RKY-alueet, alueen nimi	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	RKY-alueen kuvaus	Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, alueen nimi	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	Maisema-alueen kuvaus	Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (maakuntakaava)	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö (maakuntakaava)	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	Arvokohteita enintään 3 km etäisyydellä tv-alueesta	Arvokohteita enintään 12 km etäisyydellä tv-alueesta	muuta huomioitavaa / arvokohteet	Suuntaa-antava soveltuvuusluokka ja yleisarvio vaikutuksista
33	Kangasala, Orivesi	3,0	5	Oriveden rautatieasema	7,0	http://www.rky.fi/read/asp/tv_kohde_det.asp?tvQHDE_ID=4182	Haralanharju	8,0	http://www.vmgasto.fi/default.asp?contentid=149558&lang=fi	Lyttikkälän-Hirsilän kulttuurimaisema	10,0	Naappilan-Koivuniemen-Suomaseman kulttuurimaisema (R, LH)	0,8				Pienehkö, selkeän muotoinen tv-alue, aivan lähellä Naappilan laajahko kulttuurimaisema; länsipuolella useita pienempiä kulttuuriympäristöjä. RKY-alueet sijaitsevat melko kaukana ja ovat osa Oriveden keskustaajamaa; näkymien paikoittainen muuttuminen ei merkittävästi heikennä niiden arvoa. Lihasula ja Köyrä kohtalaisen lähellä, niiden suuntaan saattaa avautua näkymiä. Haralanharjun arvokas kokonaisuus lähimmillään 8 km päässä ja jatkuu laajana kokonaisuutena poispäin; vaikka jollekin alueelle tv-alue saattaa näkyä, ei oletettavasti heikennä arvoa. Vaikka arvokohteisiin ei merkittäviä vaikutuksia, muutoin tv-alue tulisi näkymään varsin laajasti, koska se sijaitsee korkealla kalliolla vesistöjen ympäröimänä (Längelmävesi). MAASTOHAVAINNOT: tv-alue näkyy useasta eri suunnasta vesistöjen yli, sijainti selkeästi maastossa hahmottuvalla kukkulalla vielä korostaa näkymistä. Myös äänimaisema ja vaikutukset jyrkkään kallioselänteeseen tulee ottaa erityisesti huomioon. Naappila-Keivaniemessä erityisesti vaikutuksia, koska kyseessä on hyvin lähellä sijaitseva arvokas kohde. Toisaalta alueella on paljon ihmistoiminnan jälkiä maisemassa. Tuulivoimarakentamisella olisi maisemakuvallisia vaikutuksia laajalti Längelmäveden järvimaisemaan. Arvion perusteella ei suositella jatkosuunnitteluun.
				Oriveden kirkko	9,5	http://www.rky.fi/read/asp/tv_kohde_det.asp?tvQHDE_ID=1957				Pitkäjärven kulttuurimaisema	11,0	Siitaman kylä ja kulttuurimaisema	4,5				
34	Kuhmalahti, Pälkäne	2,6	4	Raiskion torppa	2,0	http://www.rky.fi/read/asp/tv_kohde_det.asp?tvQHDE_ID=4004						Tervaniemen kulttuurimaisema (R, MK)	3,9				Pieni tv-alue, jonka ympäristössä on usealla suunnalla kulttuuriympäristöjä. RKY-alue pohjoisessa on pienialainen kohde metsäisessä maastossa ja katselusuunta järven yli etelään eli poispäin tv-alueesta -> oletettavasti ei vaikutuksia. Toisaalta vaikutuksia voi kohdistua siihen, miten torppa näkyy järvenselältä etelästä, sillä tuulivoimalat voivat näkyä metsänrajan takaa taustalla. Rautajärveltä tv-alue ei näy merkittävästi; Pohjan kylän suunnalta tv-alue voi muuttaa näkymiä paikoin paljonkin, sillä etäisyyttä on vain reilu kilometri ja välissä on pääosin avointa viljelysmaisemaa. Vehkajärven kylä sijaitsee alle 3 km etäisyydellä, ja tv-alue voi paikoin näkyä järven yli lounaaseen kylästä tarkasteltuna, mutta kylänraitin miljööseen ei kohdistune vaikutuksia. Kylältä katsottuna myös jyrkät kalliot ja metsä tuulivoima-alueen ja kylän välissä katkovat näkymiä, ja voimaloiden huolellisella sijoittelulla voidaan lieventää vaikutuksia. Voimalat eivät merkittävästi näy Pajulan kylän kulttuurimaiseman suuntaan, etäisyyttä on noin 5 km ja järvenselän niemenkärjet katkaisevat näkymiä. Voimaloiden sijoittelua on tutkittava jatkosuunnittelun yhteydessä tarkemmin; sopivalla sijoittelulla pienialaisiin arvokohteisiin kohdistuvia vaikutuksia voidaan lieventää.
												Kuhmalahden kirkonseudun kulttuurimaisema (R, M, MK)	6,9				
												Vehkajärven kylä ja kulttuurimaisema (R, MK)	2,9				
												Ämmätsä (R, HH, M)	3,0				
												Rautajärven kulttuurimaisema	6,6				
												Pajulan kylän kulttuurimaisema	4,9				
												Vihasjärven kylä ja kulttuurimaisema	9,5				
												Pohjan kylän kulttuurimaisema (MK)	1,2				
												Vahdermetsän kylä ja kulttuurimaisema (R, MK)	10,4				

Tuulivoiman selvitysalue (tv- alue), numero	Tv-kohteen sijainti	Tv-kohteen pinta- ala (km2)	Voimaloiden lukumäärä selvityksen mukaan	Lähellä sijaitsevat RKY- alueet, alueen nimi	Etäisyys tv- alueesta vähintään (km)	RKY-alueen kuvaus	Valtakunnallisesti arvokkaat maisema- alueet, alueen nimi	Etäisyys tv- alueesta vähintään (km)	Maisema-alueen kuvaus	Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (maakuntakaava)	Etäisyys tv- alueesta vähintään (km)	Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö (maakuntakaava)	Etäisyys tv- alueesta vähintään (km)	Arvokohteita enintään 3 km etäisyydellä tv- alueesta	Arvokohteita enintään 12 km etäisyydellä tv- alueesta	muuta huomioitavaa / arvokohteet	Suuntaa-antava soveltuvuusluokka ja yleisarvio vaikutuksista
35	Kuhmalahti, Päikkäne, Kangasala	10,9	25	Raiskion torppa	8,0	http://www.rky.fi/read/asiq/t_kohde_det.aspx?tvQHD6_ID=4004						Kuhmalahden kirkonseudun kulttuurimaisema (R, M, MK)	0,8				Melko laaja, rajaukseltaan epämääräinen tv-alue, johon voisi toteuttaa 2-3 pienempää tuulipuistoa. Pohjoisessa hyvin lähellä Kuhmalahden kirkonseudun kulttuurimaisema, muuten miltei joka ilmansuunnalla 3-9 km etäisyydellä maakunnallisia arvokohteita. Valtakunnalliset arvokohteet sijaitsevat kaikki hyvin etäällä; ei vaikutuksia. Sappeen kylältä ja Pakkalanjärven kulttuurimaiseman suunnalta ei avaudu näkymiä etäisyyden ja metsäisen, kumpuilevan maaston vuoksi. MAASTOHAVAINNOT: Osalle aluetta tuulivoimarakentaminen voi soveltua. Erityisesti Kuhmalahden maisemallisesti hyvin eheään kirkonseutuun voi kuitenkin kohdistua merkittäviä vaikutuksia, jos tv-alueen pohjoisin osa toteutuu; kirkon sijainti maisemassa on maisemallisesti erityisen vahva ja alueen luonne on eheä, ja tuulivoimarakentaminen muuttaisi tätä tuomalla vieraan uuden elementin maisemakuvaan. Samoin osana Kuhmalahden kirkonseudun maisemaan kuuluviin Pennon ja Puntarin kylien kulttuurimaisemiin voi kohdistua vaikutuksia. Muutoin merkittäviä vaikutuksia on vähemmän. Näkymät mm. Rautajärveltä kaakosta eivät juurikaan muutu, välissä on paljon katkaisevia elementtejä (metsät ja kumpuileva maasto); ei merkittäviä vaikutuksia. Kulttuurimaisemiltaan edustaviin Tervaniemen ja Kuhmalahden Pohjan kylän suunnalta voi avautua näkymiä, mutta välissä on metsäistä maastoa. Alueen rajautumista ja voimaloiden sijoittelua tulee tutkia jatkosuunnittelun yhteydessä erityisen tarkasti. Suositeltavaa olisi toteuttaa tuulivoima-alue mahdollisimman kauas Kuhmalahden kirkonseudusta; tällöin vaikutukset lievenisivät merkittävästi.
												Tervaniemen kulttuurimaisema (R, MK)	1,9				
												Pohjan kylän kulttuurimaisema (MK)	3,8				
												Ämmätsä (R, HH, M)	9,6				
												Rautajärven kulttuurimaisema (R, MK)	4,5				
												Niemikunnan kulttuurimaisema (R, MK)	7,6				
												Luopioisten kirkonkylän raitti (R, M)	6,5				
												Haltian kylämaisema (MK)	4,5				
												Kanjantilan kyläkeskus, Aitoo	8,2				
												Kouvalan asutusmaisema (R, M)	8,2				
												Kaukkalan kylä (R, M)	9,8				
												Sappeen kylä ja kulttuurimaisema (R, MK)	3,2				
												Korpieniemen-Moltsian kulttuurimaisema	6,3				
												Pakkalanjärven kulttuurimaisema	6,0				
												Sahalahden kirkko	11,8				
												Uiherlan kulttuurimaisema, Orivesi (R, MK)	8,9				
												Vihasjärven kylä ja kulttuurimaisema	6,2				
												Eräjärven kirkko	10,2				
												Pajulan kylän kulttuurimaisema	10,5				
37	Kangasala	1,6	4							Päikkäneen kulttuurimaisema	6,5	Korpieniemen-Moltsian kulttuurimaisema	2,2				Hyvin pieni tv-alue, lähistöllä lukuisia maakunnallisia arvokohteita. Näiden perusteella ei ensisijainen; saattaa kuitenkin soveltua, mikäli voimaloiden huolelliseen sijoitteluun ja näkymälinjojen tutkimiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Valtakunnallisiin kohteisiin ei aiheudu vaikutuksia. Pakkala ja Korpiemi ovat hyvin lähellä mutta kyläalueilla päätaarkastelusuunta oletettavasti raitin suuntaisesti -> ei merkittäviä suoria näkymiä. Pakkalasta saattaa paikoin avautua näkymiä järven ylitse. Sappee sijaitsee jo hieman kauempana, ja välissä kumpuileva maasto sekä metsät katkaisevat näkymiä tv-alueen suuntaan. Tutkittava myös yhteisvaikutukset kohteen 35 kanssa. Päikkäneen maisema-aluekokonaisuus hahmottuu edelleen ehyenä, ei merkittäviä vaikutuksia (tv-alue jää maisema-alueesta kauas ja sivuun).
												Pakkalanjärven kulttuurimaisema (R, MK)	2,9				
												Sahalahden kirkko (R, M)	7,6				
												Sappeen kylä ja kulttuurimaisema (R, MK)	5,6				
												Haltian kylämaisema (MK)	9,7				
												Rautajärven kulttuurimaisema (R, MK)	10,7				
												Pohjan kylän kulttuurimaisema (MK)	10,3				
												Tervaniemen kulttuurimaisema (R, MK)	8,7				
												Kuhmalahden kirkonseudun kulttuurimaisema (R, M, MK)	4,8				
												Vihasjärven kylä ja kulttuurimaisema (R, MK)	10,1				
												Uiherlan kulttuurimaisema, Orivesi (R, MK)	10,8				

Tuulivoiman selvitysalue (tv- alue), numero	Tv-kohteen sijainti	Tv-kohteen pinta- ala (km2)	Voimaloiden lukumäärä selvityksen mukaan	Lähellä sijaitsevat RKY- alueet, alueen nimi	Etäisyys tv- alueesta vähintään (km)	RKY-alueen kuvaus	Valtakunnallisesti arvokkaat maisema- alueet, alueen nimi	Etäisyys tv- alueesta vähintään (km)	Maisema-alueen kuvaus	Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (maakuntakaava)	Etäisyys tv- alueesta vähintään (km)	Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö (maakuntakaava)	Etäisyys tv- alueesta vähintään (km)	Arvokohteita enintään 3 km etäisyydellä tv- alueesta	Arvokohteita enintään 12 km etäisyydellä tv- alueesta	muuta huomioitavaa / arvokohteet	Suuntaa-antava soveltuvuusluokka ja yleisarvio vaikutuksista
38	Sastamala	5,6	8	Kauvatsan kirkonseutu	3,5	http://www.rky.fi/read/asp/t_kohde_det.asp?KHIDE_ID=4592	Kokemäenjokilaakso	4,0	http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=110891&lan=fi		Vaunujoen kulttuurimaisema (R, MK)	11,0				Kokemäenjoen ja Loimijoen kulttuurimaisema jatkuu laajana kokonaisuutena Satakunnan puolelle	Kohtalaisen pieni, muodoltaan epämääräinen tv-alue sijaitsee aivan maakunnan rajalla. Vaikutukset riippuvat pitkälti siitä, miten voimalat alueelle sijoitetaan. Vaikutukset valtakunnallisesti arvokkaaseen Kokemäenjokilaakson maisema-alueeseen vähisemmät kuin alueilla 41, 42 ja 43; kohde ei sijaitse pääkatselusuunnassa ja etäisyyttä on vähintään 4 km. Satakunnan puolella sijaitsee Kauvatsan kirkonseudun RKY-alue, jonne etäisyyttä on 3-4 km. Kauvatsan alueelta pääkatselusuunta on länteen ja Kauvatsanjoen suuntaisesti; tuulivoima-alue ei oletettavasti näy alueelle. Satakunnan puolella sijaitsee alle 5 km etäisyydellä myös muutamia maakunnallisia arvokohteita: Raudunkylä ja kulttuurimaisema, Lähteenmäki sekä Kauvatsanjoen ja Puurijärven kulttuurimaisema. Näistä Raudunkylä sijaitsee lähimpänä, noin 3 km etäisyydellä. Metsäinen, kumpuileva maasto katkaisee suoria näkymiä kulttuurimaisema-alueelta tv-alueen suuntaan; oletettavasti haittavaikutukset eivät ole merkittäviä kohteen arvoihin.
39	Pälkäne	5,5	8	Raiskion torppa	7,3	http://www.rky.fi/read/asp/t_kohde_det.asp?KHIDE_ID=4004	Auttoinen ja Vesijako	6,3	http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=110875&lan=fi		Padankosken kulttuurimaisema (R, MK)	1,1					Kohde on kohtalaisen pieni ja epämääräisen muotoinen; vaikutukset riippuvat hyvin paljon siitä, miten voimalat sijoitetaan. Hyvin lähellä kohdetta Vahdermetsässä on hämäläisittäin harvinaista mäbiasutusta. Vahdermetsän kulttuurimaisema-alueella avoin maisematila on hyvin pienialainen, joten suoria näkymiä ei todennäköisesti avaudu tuulivoima-alueen suuntaan. Läheinen etäisyys aiheuttaa kuitenkin erityistä selvitystarvetta myös voimaloiden äänen suhteen. Useita muitakin arvokkaita pienialaisia kohteita sijaitsee varsin lähellä tv-aluetta, lähimpänä Padankoski, jossa pienen järven ja peltoaukeiden ylitse avautuu suoria näkymiä ja maisemakuvallinen muutos on suuri. Metsäinen maasto järven ja tv-alueen välissä voi paikoin katkaista näkymiä, ja tätä tulee tutkia erityisen tarkasti, mikäli alue etenee jatkosuunnitteluun. Autoisten valtakunnallinen maisema-alue ja Vesijaon kylän RKY-alue sijaitsevat yli 6 km etäisyydellä ja päätarkastelusuunta lienee raitteja pitkin sekä järven (mm. Vesijako) selille, tällöin tuulivoima-alue jäisi päätarkastelusuunnasta hieman sivuun, mkä osaltaan lieventää vaikutuksia. Kohteen vaikutuksia tulee tutkia erityisen huolellisesti jatkosuunnittelun yhteydessä. Suositeltavaa olisi sijoittaa voimalat mahdollisimman tiiviiseen ryhmään alueen keskiosaan.
40	Kangasala, Lempäälä, Valkeakoski	5,8	10	Kangasalan kirkko, kartanot ja suurtilat	7,8	http://www.rky.fi/read/asp/t_kohde_det.asp?KHIDE_ID=1951	Sääksmäki-Tarttila	10,0	http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=110878&lan=fi	Saarikylien kulttuurimaisema (R, LH, MK)	3,0	Ohtolan kylä (R, MK)	5,4				Kohtalaisen kokoinen tv-alue, joka mahdollistaa monenlaisia sijoitteluja. Arvokohteita ei aivan lähellä / dominanssivähykkeellä. Lähin valtakunnallinen arvokohde on Valkeakosken tehtaata, johon ei kohdistu merkittäviä vaikutuksia (arvokohteen luonne on teollisuutta & tuotantomaisemaa). Liuksiala-Tiihalasta saattaa avautua suoria näkymiä Roineen järvenselän ylitse, vaikka etäisyyttä onkin yli 7 km (ei merkittäviä vaikutuksia). Saarikylien maisemallisesti eheä, moni-ilmeinen kultturimaisema sijaitsee arvokohteista lähimpänä, lähimmillään noin 3 km etäisyydellä, ja kulttuurimaisema-alueen länsilaidalta avautuu suoria näkymiä järvenselän yli tv-alueelle; tällä kohden vaikutukset ovat kohtalaisen suuret. Saarikylien alueella useita tarkastelusuuntia kohdistuu kuitenkin myös saaren sisälähdelle itään eli eri suuntaan kuin tv-alue, ja tällä sektorilla maisemakuvaan ei kohdistu muutoksia. Pälkäneen pitäjänkeskuksen suunnalta (RKY-aluetta) ja Pälkäneen laajalta kulttuurimaisema-alueelta ei oletettavasti avaudu näkymiä alueelle, ja etäisyyttä on vähintään 9 km. Tv-alueen lähellä kulkee Kaarina Maununtyttären tie, ja muutaman tien lähellä sijaitsevan pienen järven (Painonjärvi, Halkohaavanjärvi) itärannoilta maisemakuvan muutokset voivat paikoin olla suuret. Alue on toteutuskelpoinen tietyin reunaehdoin; voimaloiden sijoittelua on tutkittava huolellisesti.

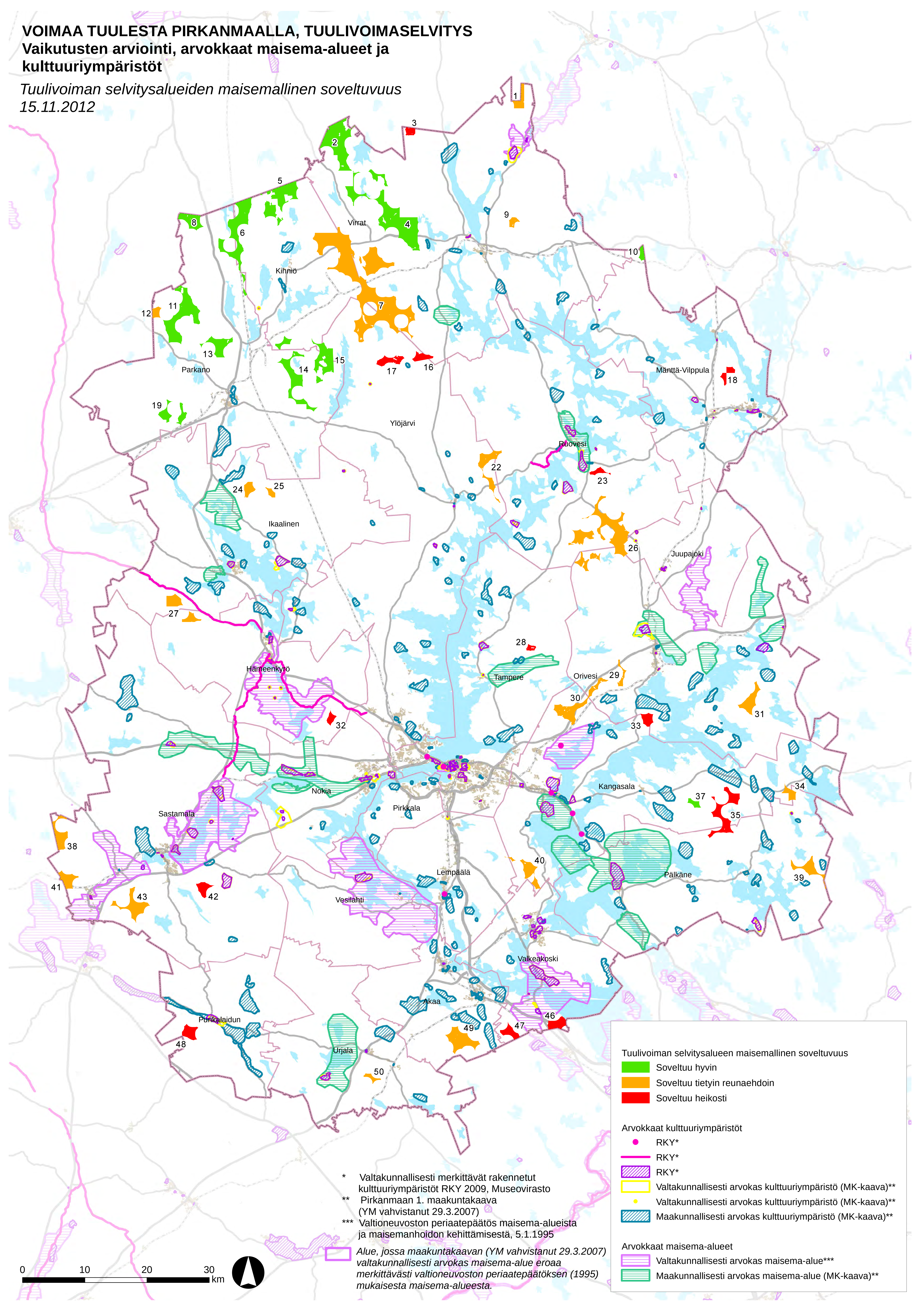
Tuulivoiman selvitysalue (tv-alue), numero	Tv-kohteen sijainti	Tv-kohteen pinta-ala (km2)	Voimaloiden lukumäärä selvityksen mukaan	Lähellä sijaitsevat RKY-alueet, alueen nimi	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	RKY-alueen kuvaus	Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, alueen nimi	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	Maisema-alueen kuvaus	Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (maakuntakaava)	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö (maakuntakaava)	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	Arvokohteita enintään 3 km etäisyydellä tv-alueesta	Arvokohteita enintään 12 km etäisyydellä tv-alueesta	muuta huomioitavaa / arvokohteet	Suuntaa-antava soveltuvuusluokka ja yleisarvio vaikutuksista
41	Sastamala	4,5	8	Kokemäenjoen voimalaitokset: Äetsän voimalaitos Raijalan kylä Nanhian kylä Kauvatsan kirkonseutu Lähteenmäen torppa	3,0 9,5 10,0 5,5 10,5	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KHDE_ID=1969 http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KHDE_ID=1976 http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KHDE_ID=1975 http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KHDE_ID=1979 http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KHDE_ID=4049	Kokemäenjokilaakso	2,0	http://www.vmparisto.fi/default.asp?contentid=110891&lan=fi		Vaunujoen kulttuurimaisema (R, MK) Kiikan kirkko	10,8 6,5		Kokemäenjoen ja Loimijoen kulttuurimaisema jatkuu laajana kokonaisuutena Satakunnan puolelle	Pienehkö tv-alue. Sijaitsee melko lähellä laajaa valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta (Kokemäenjokilaakso). Vaikutuksia voi kohdistua maisema-alueeseen, vaikutukset riittävät pitkälti siitä, miten voimalat sijoitetaan. Kooltaan varsin laajalla maisema-alueella pääosa alueista säilyy kuitenkin tuulivoimarakentamisen vaikutuspiirin ulkopuolella; mm. Kikkälänjoen-Luhdanojan kulttuurimaisemaan välissä sijaitsevat metsät muodostaisivat näköesteitä. Äetsän lounaispuolelta alkavat hyvin laajat peltoalueet, mm. Honkola ja Villilä, joilta voi avautua tv-alueelle näkymiä, samoin ympäristön maanteiltä tarkasteltuna. Myös Huittisten pohjoispuolelta erittäin laajaa avointa jokilaaksoa pitkin voi avautua näkymiä; tässä etäisyyttä on kuitenkin jo yli 10 km joten vaikutukset eivät ole enää merkittäviä. Useat RKY-alueet sijaitsevat yli 10 km etäisyydellä, jolloin vaikutukset eivät enää ole merkittäviä. Kokemäenjoen maisema-alueen suhteen tulee tutkia tv-kohteiden 38, 41 ja 43 yhteisvaikutukset, mikäli kaikki kohteet etenevät jatkosuunnitteluun. Tv-alue 41 soveltuu vain tietyin reunaehdoin tuulivoimarakentamiseen; alue on kuitenkin toteutuskelpoisempi kuin alueet 42 ja 43.		
42	Sastamala	3,4	7	Kaltsilan, Uudenkylän ja Vanhankylän viljelymaisema Salokunnan kirkko Emil Danielssonin erämaa-ateljee Sastamalan kirkkomaisema Tyrvään vanhan kirkon maisema Vammalan kirkko Kokemäenjoen voimalaitokset: Tyrvään voimalaitos	1,5 7,5 9,0 7,0 5,5 6,5 8,5	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KHDE_ID=4085 http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KHDE_ID=5167 http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KHDE_ID=1967 http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KHDE_ID=1966 http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KHDE_ID=1965 http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KHDE_ID=2273 http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KHDE_ID=1969	Karkku-Tyrvää	2,5	http://www.vmparisto.fi/default.asp?contentid=110889&lan=fi		Stormi Sammaljoen kylä Vaunujoen kulttuurimaisema (R, MK)	2,7 7,5 8,2		Kooltaan kohtalaisen pieni tv-alue sijaitsee lähellä laajoja valtakunnallisia maisema-alueita, joilla on useita RKY-kohteita sekä merkittäviä arkeologisia arvoja. Tv-alueelta lähimmillään 5-6 km etäisyydellä sijaitsevat Tyrvään Pyhän Olavin ja Sastamalan kivikirkot eheine maisemineen. Pyhän Olavin kirkon ympäristön on Rautaveden kansallismaisemaa, jonka ympäristön muutoksissa erittäin huolellinen suunnittelu ja arviointi on tarpeen. Maisema-alueella on myös erityisen paljon arkeologisia arvoja. Kirkon eteläpuolella avautuu Rautaveden selkä, jonka ylitse voisi avautua suoria näkymiä tuulivoima-alueelle. Vaikka voimalat eivät olisikaan aivan kirkon lähimaisemaa, on vaikutus silti merkittävä, sillä voimalat tuovat eheään maisemakuvaan modernin ja mittakaavaltaan selkeästi muusta rakennetusta ympäristöstä eroavan elementin. Kaltsilan kylämaisema sijaitsee noin 1,5 km päässä tv-alueesta eli dominanssivähykkeellä. Metsäinen maasto saattaa katkaista näkymiä Stormiin ja Kaltsilaan. Arvion perusteella, laajalle ulottuvien häittäv vaikutusten takia alue ei sovellu tuulivoimarakentamiseen.			
43	Sastamala	8,5	10	Kokemäenjoen voimalaitokset: Äetsän voimalaitos Kokemäenjoen voimalaitokset: Tyrvään voimalaitos Vammalan kirkko Tyrvään vanhan kirkon maisema	3,0 3,0 6,2 7,8	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KHDE_ID=1969 http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KHDE_ID=1969 http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KHDE_ID=2273 http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KHDE_ID=1965	Kokemäenjokilaakso Karkku-Tyrvää	1,5 8,0	http://www.vmparisto.fi/default.asp?contentid=110891&lan=fi http://www.vmparisto.fi/default.asp?contentid=110889&lan=fi		Stormi Vaunujoen kulttuurimaisema (R, MK) Kiikan kirkko	11,1 5,6 3,1		Kokemäen-jokilaakso jatkuu maakunnan lounaispuolelle laajana kokonaisuutena	Tv-alue on kohtalaisen kokoinen mutta muodoltaan epämääräinen. Alueen lähellä useita maakunnallisia ja valtakunnallisia arvokohteita ja -alueita, erityisesti Kokemäenjokilaakson laaja maisema-alue, johon kohdistuu jonkin verran vaikutuksia. Maisema-alueella myös erityisen paljon arkeologisia arvoja; kohteita on sekä kivikaudelta että rautakaudelta. Näkymiä voi avautua erityisesti Kokemäenjoen vartta joen pohjoispuolta seuraavalta tieltä ja pohjoispuolen viljelysmaisemilta, mm. Kikkälänjoen kulttuurimaisemien suunnalta. Myös Vaunujoen maakunnallisesti arvokkaan kulttuurimaiseman suunnalta voi avautua näkymiä avoimen viljelysmaiseman ja Liekoveden ylitse; etäisyyttä on kuitenkin miltei 6 km, joten vaikutusten merkittävyys vähenee. Tv-alueen rajaaminen idän-etelänpuoleisiin osiin voisi osaltaan vähentää maisemavaikutuksia. Haitalliset vaikutukset Tyrvään Pyhän Olavin kirkkoon olisivat tv-alueen 43 kohdalla vähäisemmät kuin kohteessa 42. Näkymä erityisesti Kiikan - Kankaanpään peltomaisemien suunnasta vesistön yli etelään muuttuu. Lähellä on useita RKY-alueita, mm. Kokemäenjoen voimalaitoksia muutamilla kohdilla. Tuulivoimarakentaminen loisi osaltaan uuden ajallisen kerrostuman energiatuotannon maisemaan. Laajojen vaikutusten vuoksi aluetta ei suositella ensisijaisesti jatkosuunnitteluun. Mikäli aluetta rajataan merkittävästi pienemmäksi, keskittyen eteläiseen osaan, alue voi voi soveltua tietyin reunaehdoin jatkosuunnitteluun.		

Tuulivoiman selvitysalue (tv-alue), numero	Tv-kohteen sijainti	Tv-kohteen pinta-ala (km2)	Voimaloiden lukumäärä selvityksen mukaan	Lähellä sijaitsevat RKY-alueet, alueen nimi	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	RKY-alueen kuvaus	Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, alueen nimi	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	Maisema-alueen kuvaus	Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (maakuntakaava)	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö (maakuntakaava)	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	Arvokohteita enintään 3 km etäisyydellä tv-alueesta	Arvokohteita enintään 12 km etäisyydellä tv-alueesta	muuta huomioitavaa / arvokohteet	Suuntaa-antava soveltuvuusluokka ja yleisarvio vaikutuksista
46	Valkeakoski	4,0	6	Niemen kartano ja Taljalan kylä	2,5	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.asp?KOHDE_ID=5031	Sääksmäki-Tarttila	1,0	http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=110878&lan=fi		Lontilanjoen kulttuurimaisema (R, MK)	8,7			Sääksmäen-Tarttilan maisema alue jatkuu maakunnan eteläpuolelle	Lähtökohtaisesti maiseman kannalta varsin huono, tv-alue sijaitsee aivan valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen vieressä, korkealla mäellä laajan järven (Vanajaveden) äärellä -> näkyy laajalle alueelle esteettä. Osa tv-alueesta sijoittuu maisemassa selkeästi hahmotuvalle, osin jyrkkärinteiselle Tunturivuorelle, jonka maa- ja kallioperään kohdistuisi suoria haittavaikutuksia tuulivoimarakentamisen myötä. Myös RKY-alueita lähellä, erityisesti historiallinen Sääksmäki. Valtakunnallisesti arvokkailla alueilla on myös runsaasti arkeologista kulttuuriperintöä; asutusta on ollut osilla Sääksmäen alueita rautakaudelta asti. Maakunnalliset arvokohteet miltei kaikki yli 8 km etäisyydellä, niihin ei kohdistuisi merkittäviä vaikutuksia. Hämeen maakunnan puolella sijaitsee Kuurilan kartano ja kulttuurimaisema alle 5 km etäisyydellä. Lukuisten merkittävien arvojen ja niihin laajasti kohdistuvien vaikutusten takia alue ei sovellu tuulivoimarakentamiseen.	
				Historiallinen Sääksmäki: Jutikkalan kartano	1,6	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.asp?KOHDE_ID=2271	Vanajaveden laakso ja Aulanko	6,0	http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=110880&lan=fi		Arolan kartano ja Kurisjärven kulttuurimaisema	11,0					
				Visavuoren taiteilijakoti ja ateljee	5,0	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.asp?KOHDE_ID=1964					Kurvolan kartano ja Lontilanjoen kulttuurimaisema (R, MK)	10,4					
				Historiallinen Sääksmäki	5,0	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.asp?KOHDE_ID=2271					Vanha Toijalan kylä (R, TH, HH, M)	11,1					
				Retulansaaren kylä ja viljelymaisema	10,0	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.asp?KOHDE_ID=1909					Nahkialanjärven asutusmaisema	11,1					

Tuulivoiman selvitysalue (tv-alue), numero	Tv-kohteen sijainti	Tv-kohteen pinta-ala (km2)	Voimaloiden lukumäärä selvityksen mukaan	Lähellä sijaitsevat RKY-alueet, alueen nimi	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	RKY-alueen kuvaus	Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, alueen nimi	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	Maisema-alueen kuvaus	Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (maakuntakaava)	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö (maakuntakaava)	Etäisyys tv-alueesta vähintään (km)	Arvokohteita enintään 3 km etäisyydellä tv-alueesta	Arvokohteita enintään 12 km etäisyydellä tv-alueesta	muuta huomioitavaa / arvokohteet	Suuntaa-antava soveltuvuusluokka ja yleisarvio vaikutuksista
49	Akaa	10,5	13	Niemen kartano ja Taljalan kylä	8,3	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.asp?QHDE_ID=5031	Sääksmäki-Tarttila	7,5	http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=110878&lan=fi		Lontilanjoen kulttuurimaisema (R, MK)	1,4			Laaja tv-alue, joka mahdollistaisi monia erityyppisiä sijoitussuunnitelmia. Useita maakunnallisia arvokohteita varsin lähellä erityisesti pohjois- ja itäsektoreilla; lännen ja etelän suunnalla arvokohteet ovat selvästi kauempana. Valtakunnalliset arvokohteet kaikki yli 7-8 km etäisyydellä, näihin ei oletettavasti kohdistu merkittäviä vaikutuksia. Yhteisvaikutukset tv-alueen 47 kanssa tulee tutkia tarkemmin, mikäli molemmat hankkeet etenisivät jatkoon. Tv-alue 49 ei ole maisemavaikutusten kannalta ensisijainen tuulivoimakohteeksi. Toisaalta alue sijoittuu varsin metsäiseen maastoon ja kulttuurimaisemien "takamaille", joten huolellisesti suunniteltuna alue voi olla mahdollinen. Metsät katkovat näkymiä monin paikoin tv-alueen suuntaa, ja esim. Kurisjärveltä ei oletettavasti avaudu suoria näkymiä. Lontilasta ja Kurvolasta voi alueiden koillisosista avautua näkymiä avoimien peltoalueiden yli; etäisyyttä on kuitenkin 5 km, joten tv-alue ei tulisi osaksi lähimaisemaa. Hämeen maakunnan puolella sijaitsee Ahlajärven kartano ja kulttuurimaisema alle 5 km etäisyydellä tv-alueesta. Merkittävimmät vaikutukset kohdistuisivat arviolta Järviönkylän sekä Järvihaaviston-Haanojan-Sontulan kulttuurimaisemiin, joihin voisi avautua näkymiä Jalantijärven ylitse. Voimaloiden sijoittelua tulee tutkia alueella erityisen huolellisesti, ja tv-alueen lounaisosat tulisi erityisesti hyödyntää, tällöin vaikutukset lievenisivät.		
				Viialan kirkko	10,0	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.asp?QHDE_ID=5166					Arolan kartano ja Kurisjärven kulttuurimaisema	0,9					
											Sotkian kylämiljöö	0,9					
											Kurvolan kartano ja Lontilanjoen kulttuurimaisema (R, MK)	3,4					
											Teristen kartano ja kulttuurimaisema (R, MK)	6,9					
											Vanha Toijalan kylä (R, TH, HH, M)	5,7					
											Nahkialanjärven asutusmaisema	6,2					
											Toijalan asema-alue (R, LH)	5,6					
											Pätsiniemen omakotialue	5,1					
											Akaan kirkko ja Toijalan koulukeskus	5,2					
											Rätön kulttuurimaisema	7,4					
											Järviönkylän kulttuurimaisema (MK)	6,8					
											Järvihaavisto-Haanoja-Sontula kulttuurimaisema (R, MK)	4,0					
											Tarpianjoen kulttuurimaisema (R, MK)	4,9					
											Hakkilan kylä ja kulttuurimaisema	8,0					
											Urjalan rautatieasema (R)	9,4					
											Kokon kylän kulttuurimaisema ja Ikaalan Isotalo (R, MK)	8,3					
											Varrasniemen kylä ja kulttuurimaisema	8,9					
											Haihunkosken kulttuurimaisema	8,8					
											Koiviston omakotialue	8,9					
											Viialan kirkko (R)	10,0					
											Tanhuanpäänvainion kulttuurimaisema (R, MK)	11,3					
50	Urjala	1,5	3	Urjalan kirkonmäki	3,0	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.asp?QHDE_ID=4846				Urjalan kulttuurimaisema	2,8	Urjalan kirkko (R, M)	3,3			Hyvin pieni tv-alue; alle 3 km etäisyydellä sijaitsee laaja Urjalan maakunnallinen maisema-alue, johon voi kohdistua vaikutuksia. Näkymiä avautuu mm. Kortejärven luoteisrannalta, mutta etäisyyttä tv-alueeseen noin 10 km. Urjalan maisema-alueella sijaitsevat mm. Honkolan ja Nuutajärven kartanot; Urjalankylässä ollut jo rautakautista asutusta löytöjen perusteella; yleisesti alueella on paljon arkeologista kulttuuriperintöä. Honkolasta voi avautua suora näkymä järven yli, mutta etäisyyttä on miltei 10 km, siten vaikutukset eivät ole enää merkittäviä. Nuutajärvi sijaitsee lähempänä, mutta välissä on runsaasti metsää ja mäkistä maastoa. Urjalan kirkonmäeltä saattaa avautua näkymiä etelään, sillä mäen eteläpuolella on laaja, avoin viljelymaisema. Useimmat näkymäsektorit kirkonmäeltä säilyvät silti muuttumattomina. Pienen koon ja laajojen vaikutusten takia ei ensisijainen; soveltuu reunaehdoin, ja vaikutuksia tutkittava suhteessa alueen tekniseen toteutukseen / tuotantoon. Myös voimaloiden sijoittelulla voidaan ottaa ympäristön tärkeitä näkymiä huomioon.	
				Nuutajärven lasitehtaan alue	5,0	http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.asp?QHDE_ID=1891					Urjalan rautatieasema (R)	3,0					
											Kokon kylän kulttuurimaisema ja Ikaalan Isotalo (R, MK)	5,9					
											Hakkilan kylä ja kulttuurimaisema (R, MK)	6					
											Tarpianjoen kulttuurimaisema (R, MK)	11,5					

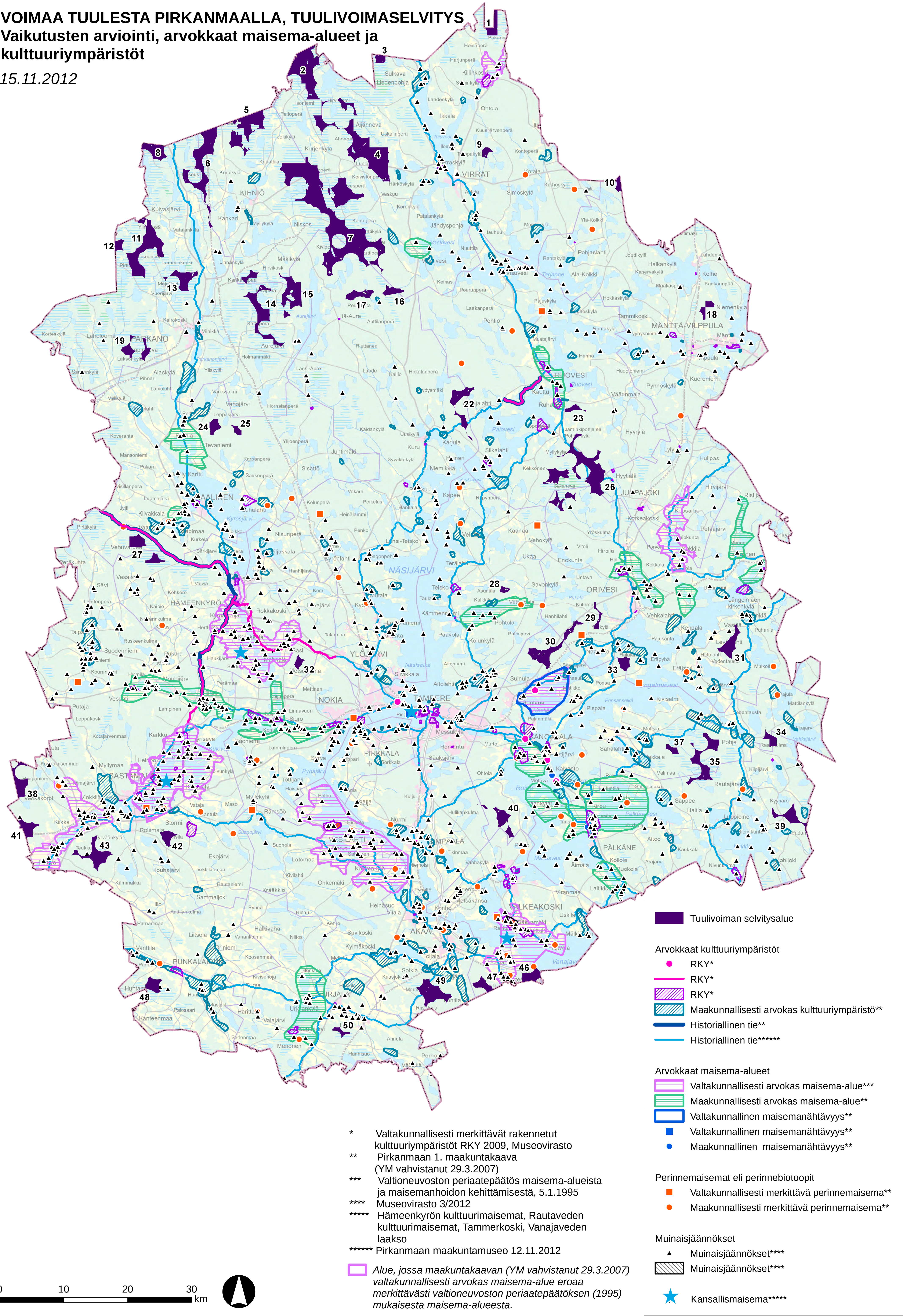
VOIMAA TUULESTA PIRKANMAALLA, TUULIVOIMASELVITYS
Vaikutusten arviointi, arvokkaat maisema-alueet ja
kulttuuriympäristöt

Tuulivoiman selvitysalueiden maisemallinen soveltuvuus
15.11.2012

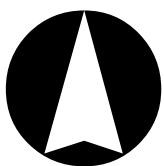


VOIMAA TUULESTA PIRKANMAALLA, TUULIVOIMASELVITYS
Vaikutusten arviointi, arvokkaat maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt

15.11.2012

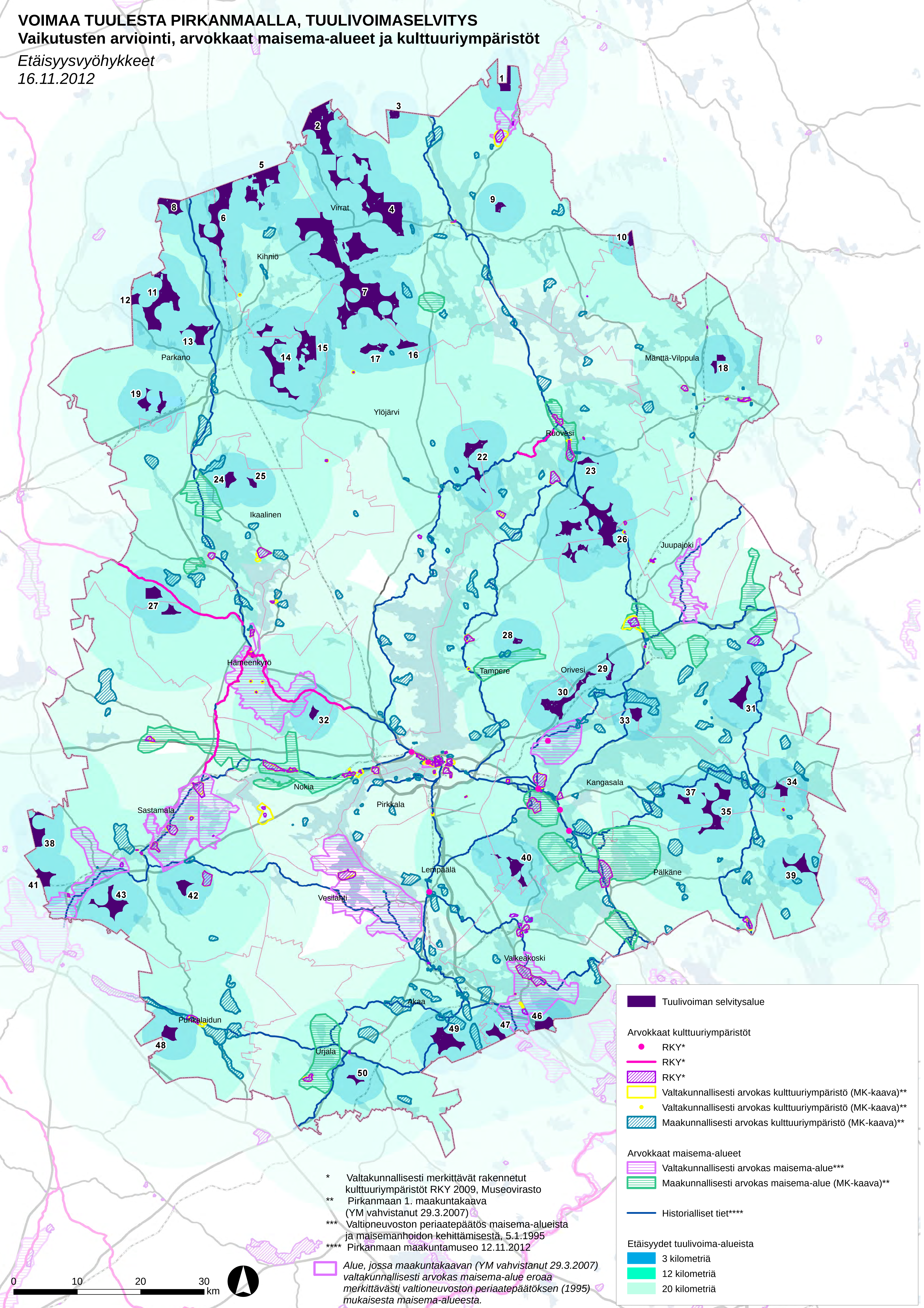


0 10 20 30 km



VOIMAA TUULESTA PIRKANMAALLA, TUULIVOIMASELVITYS
Vaikutusten arviointi, arvokkaat maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt

Etäisyysvyöhykkeet
16.11.2012



* Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY 2009, Museovirasto
** Pirkanmaan 1. maakuntakaava (YM vahvistanut 29.3.2007)
*** Valtioneuvoston periaatepäätös maisema-alueista ja maisemanhoidon kehittämisestä, 5.1.1995
**** Pirkanmaan maakuntamuseo 12.11.2012

Alue, jossa maakuntakaavan (YM vahvistanut 29.3.2007) valtakunnallisesti arvokas maisema-alue eroaa merkittävästi valtioneuvoston periaatepäätöksen (1995) mukaisesta maisema-alueesta.

Tuulivoiman selvitysalue

Arvokkaat kulttuuriympäristöt

Arvokkaat maisema-alueet

Etäisyydet tuulivoima-alueista

RKY*

RKY*

RKY*

Valtakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö (MK-kaava)**

Valtakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö (MK-kaava)**

Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö (MK-kaava)**

Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue***

Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (MK-kaava)**

Historialliset tiet****

3 kilometriä

12 kilometriä

20 kilometriä